

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

לֹא אֶמִּי מִיִּד מִהֵל שְׁנוּת הֵל מִתָּנָה לְחַוּן חֵן:
לֹר ב ג מִי מִיִּד מִהֵל יִשְׁדֵּר הַסּוּרָה הַלֵּלָה אֶהְסֵלָה ג ד מִתָּנָה לְחַוּן שִׁדֵּר:

לֹה ד מִי מִיִּד מִהֵל יֵה:
לֹה ה ו מִי מִיִּד מִיִּד מִהֵל שְׁנוּת הֵל א מִתָּנָה עֵשֶׂן חֵן:
לֹז ז מִי מִיִּד מִיִּד אַהֵלָה אֶהְסֵלָה א מִתָּנָה עֵשֶׂן:
לֹח ח מִי מִיִּד שֶׁם פִּתְחָ יִיג הֵל א מִתָּנָה עֵשֶׂן:
לֹח י כ מִי מִיִּד שֶׁם פִּתְחָ יִיג הֵל הַלֵּלָה אֶהְסֵלָה אֶהְסֵלָה:

רבינו הגאון

דשתי הוריות ניתנו לא מצטרפי וכל חד באנפי נפשה קרימא וליכא פ' אלא כל חד מייתי חטאתו או דלמא כיון דאדרי ואדרי חלב היה מצטרף [אתל כיון דכר מצטרף] מיטעו בחלב ששל הקיבה, ס"א על הקרב [ומיטעו בחלב ש"ג דקין] פ"י הורו בהוראה ראשונה דחלב של הקיבה מותר, ובשניה הורו שחלב של עגי חזקין מותר, מהו הכא דראי כיון דמתי קראי אה אתו לא מצטרפי פ"י דקא (ל) שטו בהאי קרא דכתיב דח את הולל המכסה את הקרב וגו' (והכי קאמר) [ותמיא סבארא] אשר על הקרב, ר' (שבער) [ושמאל] אומר להולל חלב של הקיבה ש"ל עקיבא אומר להבא חלב של הקרין והתם מפרש דמלע הכסלים נמי איחברו חליבם אחריני ותניא נמי מוחה בחורטין שחיטת חולין (ספ"ט) וליכא פ'ר, או דלמא שם חלב אחד הוא ומצטרפי את"ל שם חלב אחד הוא מיטעו בחלב ומיטעו בדם מהו הכא ודאי כיון דתרי איסורי ניתנו לא מצטרפי או דלמא כיון דאסורין שה פ"י דאסורי תריורי באבילי ובקרבנן שהו דאביעי נשכח מייתי ואביעי שפירא מייתי מצטרפי את"ל כיון דאסורין שה וקרבנן שה מצטרפי מיטעו בחלב ומיטעו בעבודת כוכבים מהו, מירוש דאי אין אסורין שה מירוש דאיין אסור כוכבים וביערי לא עבירי וזוהי און קרבנן שה, דהתם בעבודת כוכבים (ו)ן בות שנחה אתו ומייתי אבל נשכח לא ומפרש כספרי פ'תעב שחל לך, לא מצטרפי או דלמא כיון דאורי ואדרי אורי כרת הוא ומצטרפי וסלקא בתריק, ל"א איבעיני לא הורו ב"ד שחלב מותר וזוהי הורו ב"ד שחלב מותר וזוהי מיטעו צבור וחזון כון וחזון מירוש ב"ד שחלב מותר וזוהי מיטעו אחר מהו מי מצטרף הואו מיטעו קמא בחדי מיטעו בחור ומייתי קרבן או יא לא היה להו ידיעה במצע, לא מצטרפי או דלמא כיון דחד

(בידעי) [בדין כר], ומביעא לן נמי היכא דהורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיטעו הקהל ומת אחת ב"ד [ונפבר ביד] כן והורו כראשון שחלב מותר ועשו מיטעו חלב דהוי חיי מיטעו ובעבא מהו, פ"י מי אתי פ'ר יא לא אליבא דרבי מאיר דאמר ב"ד מייתי לא תיעבי לך דהא ליתנהו, פ"י לקמאי הלכך כל חד מייתי ונחטתו יא תיעבי לך אליבא דגאון דאמר צבור מייתי, מאי צבור דמנשה צבור בהו את קאי ומייתי מי שתיך לוף ג ע"ג) או דלמא הוראה דהורו ב"ד בעינן פ"י שיהויר בהן ממנה, ויכין דלא אפשר לא מייתי צבור, פר וסלקא בתריק; אי"ר יותנן ס"א ר' נתן טאה שישבו לתורתם, פ"י אם אתי ב"ד

שבידושילם מאה איש והורו ועשו ורב הקהל אין חיביין, פר ב"ד עד שיהו כולן, שנאמר ואם כל עדת ישראל ישנו עד שישבו כולן, אמר רב הונא בריה דרב יהושע היה נמי מסתביא דבכל התורה כולה קי"ל רובו ככולהו והכא כתב כל עדת הואיל וכי אפילו ח' ק, פ' אילו כן היה דבהוראת רוב ב"ד גביא לימא דהמנא ואם עדת ישראל ואן היתין אולין בסוגין דכל אורייתא דברובא טעם מדרשו וכתב כל שי"מ דבעינן הוראת כולה, ואותבינן עלה מהא דרביא^[2] הורו ב"ד וידע לאחד מהן שטעו ואמר לון טעמא אתם הרי אלו פטרינן טעמא דאמר להו את שותף חיבין אמאי הוא לא אשוי בהדיהו ודחיתן הכא במאי עסקינן דרכישינן ורישא, ס"א כגון שתרובין רישיה היתין ח'ן, פ"י לא תימא את שותף חיביין, אלא את זענע דאשוי חיביין דהוי (במשנה) [במדרון] ח'תא, וזאת היתה דעת ר' נתן^[3] בפרקיין ב' האי גונא דוחיתן בקמייתא ואותיב רב מרשישה מהא דאמר רבנן בע"ז פרק אין מעמידין ספסו דרבותיה על דברי רשב"י ועל דברי ר' אלעזר ב"ר צדוק שהיו אומרים אין חזרין גזרה על הצבור איי"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב דאד רב אבהא מאי קרא במאורא אתם קובעים גזרי כולו יא איכא גוי כולו קצי רב קצי רב עליה האי גברא אותי אתם קובעים יא לא אל, פ"י ח"ק יא איכא גוי כולו בנורה (דאי) במארה אותם שעוברין עליה גזולין אותו ואי לא דא, וחכי קא מותבינן דהא אתה כתיב גזרי כולו ואפילו היה בתר רוב צבור אזלי רבנן ושי"מ דאע"ג דכתיב כל בתר רובה גזול תוביחיהו י' יותנן תויבחהו אמרי אלא מאי אם כל עדת כלומר מאי אצטריך כל ומנהדינן הכי קאמר דהמנא יא איכא למולה ומנהדינן פ"י דאין כרתהו סנהדינן, סנהדינן גדולה היתה שם ש"ל הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה, אי"ר יהושע בן לוי עשה שישבינן ב' כבי פרשישין בחולת סנהדינן, סנהדינן הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן ופי' [ותארי] ששטעו הצבור בן שהביאו כפתור וכן שלא הביאו כפתור והלך יחיד ונעשה על פיהן אע"פ שנעדרה להן והביאו כפתור, ריש פטר האיל ובפרשת

ב"ד צעזע חזרה צבאור לא מצטרף דהא רובי^[4] רותבן בעב ר' אלעזר אומר ספק (רוב) [כלן] מביא אשם תלוי כאדם שאלב ספק

חלב, ואיזהו החיובי שחלב תלוי זה הורשח בביתו בשעת ידיעת הצבור ברישות ב"ד אינו לגמרי דהיה לו לשאול ברישות עצמו אינו דהא לא ידע היכא דאולי היה למדינת הים קודם ידיעתו הורה (ס) ר"ש שהוא קרוב לפטור מן החובה א"ל כן עזאי ומה שנה זה מן החיוב בביתו א"ל שהיטב בביתו אפשר לו שיטעמ שחורו הוא זה ואי אפשר לו שיטעמ: אמר רב יהודה אמר רב מאי טעמא דריש דפטר הואיל וברשות פ"י עשה, איכא דאמרי אשור רב יהודה (אמר שמואל) אמר רב אומר הרי ר"ש כל הוראה שפשטה ברוב צבור יחיד ותיעשה אותה פטור לפי לאי ניתנה הוראה אלא להבחין בין שונג למיוד פ"י לא ניתן הפך הקרב על הוראהא אלא להבחין שכל מי שידע בו לא וכל לומר מיד הייתי והאי כיון דלא ידע בו שונג הוא ואותיבנא מהא דתניא בתוספתא שקליין פר העלם דבר של צבור ויעשה עוים בתחלה מנבין להן דברי ר"ש, ר' יהודה אומר מותרות הלשכה הן באין אמאי פטור כי פשטת בצבורו והא כיון דבכו איזידע ליה, ודחיתן אי ביעת תימא [כגון כו] ואבאי' כגון כו ואבאי' כבד לה כהוונה דהא תניי בתחלה מנבין דברי ר' יהודה ר' אומר מותרות הלשכה הן באין, תניא הורו ב"ד ועשו הקהל וידעו שטעו וחזרו בהן ב"ד הביאו כפתור בן לא הביאו כפתור והלך יחיד ונעשה על פיהן ר"ש פטר, ור"ם מחיב פ"י שכבה או שפירי, ר' אלעזר אומר ספק סומכוס אומר תלוי ואמרנין מאי איכא בין ר' אלעזר לסומכוס יא"ר יותנן אשם תלוי איכא מייתי אשם תלוי לסומכוס לא מייתי, אי"ר יוסף משל דר"א למה דהרב דומה לאדם שאכל תחילה וכסבור שהיה שומן ואח"כ נודע לו שספק חלב ספק שומן היתה שצריך להביא אשם תלוי.

ד:

עני רב יוסף אין חרישה בשבת מהו, הכא לא מצעיה ליה לרב יוסף דבבר שאין הכדוקין מודין כלל אלא בצטלו מקצת וקיום מקצת קא מצעיה **ליה: כי אמרינן כיון דקא מודו**, צ"ד בכולהו שאר מלאכות דשבת דלסקרי בצטלו מקצת וקיום מקצת דמי וחיבין: (סולחנ) דשנין, לעיל [ע"א] **ללא** היו עקירת כל הגוף דשומרת יום: **(וכולה) דשנין**, דמושט חורק שרי ללא היו עקירת כל הגוף: **(וכולה) דשנין**, דהשחמואה שלא דכרעה שריא: **בחריש וקוציר שפגזו**, דמשמע בזמן דליכא חרישה דהיינו בשאר שם שגזע תשבות איכא שבת: **בזמן דלניא חרישה**, דהיינו בשביעית ליכא שבת: **נציא שפסגנא**, כגון שחמלתו נציא של אמת ולצסוף נציא השקר שהסגננא לעקור דבר מדברי

תורה חייב ודברי הכל כחנן: לקיים **מקצת ונצטלו מקצת**, דשאר מלות ר"ש פוטרי וה"ה לרבנן: **ועצודוס כוכבים**, **אמר לך היום עובדה ולמחר נעלם**, דהיינו קיום מקצת וצטלו מקצת דעצודת כוכבים חייב דרשמנא אמר להדיחן מן הדיק^[5] **אפי' מקצת דרך ונעצודת כוכבי' הוא דכמיז וכי קמי חייב כגון לרבנן בסקילה ולר"ש כחנן ויכי מתרח' ליה רב ספאל צפ' אלו הן הנחנקין (סנהדרין דף סד.)** **אפי' עובדה ולמחר נעלם כלין שבת בשביעית דמי וקרי לכו ציטול מקצת וקיום מקצת ש"מ: בורגני' ואמר לסס טועים אפס**, לא היו הוראה מעליא ופטורי דבעינן עד שיהו כולן כדלמר **(לעיל ס'⁶)⁷ : או שלא היה מופלא של צ"ד שס** **אע"ג** ללא היה מסנהדינן עמלן דלילו **אפי' מקנהדינן עמלן אפי' [חס] קטן שצבולן לא היה שם לא היה הוראה מעליא כדלמר^[8] לקמן מהאם כל עדת^[9] אימא לכולה סנהדרי הויא הוראה ואלא לא הויא לממרי נלטורן אלד מהן לללח לדרכ ומינו אמר צמקומו א"ר קו^[10] (ח) שאין לו ניסיה לך נקממנה לחס' בנסהדינן: **או זקן שאין ראוי לגמר**, **וקשאל לך מפני מה אין ראוי להוראה: וואמר לסט עדה**, ושפטו **מיר' דכולהו ראוין להוראה: דהיינו סנהדינן דמתנן צפ"ק סנהדינן (ד' צ:).** **נאמר כלן עדה**, דכתיב (ויקרא ד) **חס כל עדת ישראל ישנו: (ושפטו אס כעדה) מה לסט ראוין להוראה כו: גב' ופסס רב חסדא**, גמר ממשה דמשה אוקי סנהדינן דהו כולן ראוין להוראה דכתי' והמליצו כול עמך עמך צדומין לך ליהיה (הס) כולן ראוין להוראה ל"ה עינין דסנהדינן: דעלמא ליהוו ראוין להוראה והואיל ומלינו דעדה האמורה כאן כולן ראוין**

ס דאמר רב חסדא אמר קרא **והתיצבו שם עמך עמך צדומין לך ואימא עמך לשכינה אלא אמר ר"נ בר יצחק אמר קרא** **ס'ונשאו אתך צדומין לך: בורגני' יהורו ב"ד שוגנין ועשו כל הקהל שוגנין מביאין פר חייזרין ועשו שוגנין מביאין כשבה ושעירה שוגנין ועשו מוידין הרי אלו פטורין: גב' שוגנין ועשו מוידין הרי אלו פטורין** **אין שוגג** דומיא דמויד חייב והיכי עשו ושהורו בית דין שחלב מותר ותתחלה לך בשומן ואכלו לימא תפשוטו הא **ר'דבעי רמי בר חמא אמר לך** משום דרנא רישא מוידין ועשו שוגנין תנא סיפא שוגנין **ועשו מוידין: בורגני' הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר י"ב פרים יזבעבודת כוכבים מביאין י"ב פרים ושנים עשר שעירים** **תוספות**

בעי ר יוסף אין חרישה בו, רישא דלצות מנלכות דפ' כלל גדול^[11] קנטג אכל חרישה דלוקין מודין צה ולכז יוסף נמי עני דבר שאין מודין בן דלקמן אמר לך רב יוסף כו' משמע **דסבר כשמואל: ש"מ אין שבת בשביעית בו**, משמע דלון דלוקין מודין צהאל דרשא אע"ג לעיל דרשי ליה ה"ה לא לשומרת (וינס) [וינס] **או שאי היה מופלא שכב"ד שם**, פרש"י ולא

עד שיהו כולן ראוין להוראה: והתם מנלן **ס דאמר רב חסדא אמר קרא** **והתיצבו שם עמך עמך צדומין לך ואימא עמך לשכינה אלא אמר ר"נ בר יצחק אמר קרא** **ס'ונשאו אתך צדומין לך: בורגני' יהורו ב"ד שוגנין ועשו כל הקהל שוגנין מביאין פר חייזרין ועשו שוגנין מביאין כשבה ושעירה שוגנין ועשו מוידין הרי אלו פטורין: גב' שוגנין ועשו מוידין הרי אלו פטורין** **אין שוגג** דומיא דמויד חייב והיכי עשו ושהורו בית דין שחלב מותר ותתחלה לך בשומן ואכלו לימא תפשוטו הא **ר'דבעי רמי בר חמא אמר לך** משום דרנא רישא מוידין ועשו שוגנין תנא סיפא שוגנין **ועשו מוידין: בורגני' הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר י"ב פרים יזבעבודת כוכבים מביאין י"ב פרים ושנים עשר שעירים** **תוספות**
היה נתנין דל"כ אפי' קטן שגהם נמי כדלמר^[12] לעיל שהיו כולן צהורא, וקשה דהא איתומב לעיל, (כ"ל דלדריין לומר דלפני המו' לא היה כתוב לעיל אס דמקום ואלא מאי כל עדת דקלממר תתמנה כו' עין לקמן כנש"י דף ק"ה) (ס' ע"א) ונמ"כ מוסף נמי אס אמר ה' אפי' וידע דמתנן דלמתי דמאי: **אחד מהן גוי** נא פבור, בירושלמי שעבדו ומתוהו, דמי שאין ראוי להוראה נעשה כאלן:

דמי ופטורין אמר אין חרישה וקציה^[13] בשבת בשביעית מהו: הורו ב"ד ירדע אחד מהם שטעו ואמר להם טועים אתם ופרשי' ז"ל דלא היה הוראה מעליא ופטוריה עד שיהו כולם כדאמר^[14] לעיל וקשה עליו דהריה^[15] ז"ל וזה הוא נעטא לך^[16] הן היה ואהוו איתוחב לעיל ואמאי מוקים סתם מתני' דלא תכלהכו ופי' דכיון שאמר להם טועים אתם ואמר להם טעם אע"פ שאין נראה להם טעמו איבעי להו לעיניו טפי קודם שיהיו חיות וקריבוס למיוד ניתנו ולא היה הוראה ואלא ידענא מאי תיקן בפירושו דאכתי לא היה הוראה דלא השוו כוליהו דמסקי יא איתא לכולהו סנהדרי הויא הוראה ואולינן מהו רובא אע"ג דמעוטא פליגי עלייהו הלכך נראה פרשי' ז"ל אע"ג דאותבי' לר' נתן במבייתא סתם מותרותין עיקר: עמך משום שכינה, ש"מ שציון אצולו שם להוציל מחרוזי עליהם: **מתני'** שוגנין ועשו מוידין פטורין ואפי' לר"ם דאמר ב"ד מייתי היתו כשעשה הקהל ש"מ הוראהם ואלו לא סכסכו על הוראהם (ולא) [אלא] ידעו שטעו ב"ד ועשו מוידין: נפ' הא שוגנין דומיא דמוידין כגון שהורו ב"ד שחלב מותר ותתחלה לצבור כהן בשומן ואכלוהו וההיא דומיא דמוידין דלא תלו בב"ד דאי' לא הורו ב"ד הוה אכלי ליה חיביין להביאי פר העלם כאילו ידעו שהיה חלבו ואכלוהו בהוראת ב"ד ותפשוטו בעיא דמינ רב חמא דכי היכי שלצבור מיקרי' הוראה להביא פר דאע"ג דאי לא הורו ב"ד נמי הוה אכלי ליה ה"ה ליחיד מיקרי' חולה בב"ד פטור:

הורו בית דין פרק ראשון הוריות

להוראה שמעינן מינה נמי דהיינו סנהדרי גדולה דמתני' בת"כ^[17] **עדת ישראל עדת המיוחדת לכל ישראל ואין זו סנהדרי גדולה: ואימא עמך משום שכינה**, דלגוויה הוא דלמא כלומר שיהו עומדין עמך ולא יכנסו לפני זלפנים צמקוס שכינה דסלקא דעמא דאמינא והואיל דכתיב^[18] **אספה לי דינכסן צמקוס שכינה קמ"ל**, [ל"א] עמך משום **שכינה כלומ' צבור דלדיקס גמורים שאני רוצה להשרות שכינה עליהם: אסף צדומין לך**, שהיו רצוין להוראה: **בורגני' הורו צ"ד שוגנין ועשו פטור שוגנין**, על פיהם צ"ד מצידין פר רבי מאיר כדלית ליה ור' יהודה כדלית ליה ור"ש כדלית ליה^[19] **דהוי הוראה מעליא: הורו צ"ד מוידין ועשו פקסל שוגנין**, לא היו הוראה מעליא דלס כל עדת ישראל ישנו כמיז^[20] **דבעינן שוגנין צ"ד** ויכא הוה ליה שגגת מעשה בלא הוראה ומצידין כל אחד מן הקהל כשגה או שעירה דכיחיד דמו: **הורו צ"ד שוגנין ועשו פקסל מוידים פטורים**, דמויד לאו כר קרין הוא: **גב' טעמא דשוגנין ועשו מוידים דפטורין**, דמויד לאו כר קרבן הוא לא לצור ולא יחיד הא שוגג דומיא דמויד ללא הוי ממנא מולד צ"ד הוי שוגג מולד עצמאן ושייב צגגת מעשה קרינא ביה: **כגון מוידים צ"ד שחלצ מוסר**, שעל הקרב ולא שעל הכליות ללא היו עוקר כל הגוף: **ונסחמא חלצ צמקוס ואלו**, דמיז דמולה עצמאן הוא, והאי דקרי ליה דומיא דמויד משום דכי היכי דמויד לאו מולד צ"ד הוא האי שוגג נמי לאו מולד צ"ד הוא, ותפשוטו הא דבעי רמי צר חמא^[21] (לעיל דף צ:).

אמר לך, רמי צר חמא האי דקמינן שוגנין ועשו מוידים לאו למידק מניה קא אמי אלא אידי דמנא מוידין ועשו שוגנין חמא נמי שוגנין ועשו מוידים וכי כשגה ולא דייק' מינה כלום ובעיא דדי' מהא ליכא למשמע מניה: **בורגני' הורו צ"ד ועשו כל פקסל או רובן על פיהן מביאין פר**, (כגון) צ"ד ולא לצור: **ועצודוס כוכבים צ"ד מצידין פר ושע' דברי ר"ם**, דבעודי' כוכבים בהוראה פר ושעיר מייתי' דכתי' צפ' שעל לך תאשים^[22] **וכי שגגו ולא משעו את כל המלצת האלה דהיינו בעצודת כוכבים כדלמר לקמן צפריק הורס כהן משיח^[23] אלויו היא מלוא ששקולה כנגד כל המלצות הוי אומרנן זה עבוד' כוכבי' וכמיז (כמדבר טו) ועשו כל העדה פר צן צקר אחד לעולה לריח ניחוח לה' ונתמנהו ונסכו משפט ושעיר עזים אחד לחטאת: **רבי יהודה אומר י"צ שבטים מביאין י"ב פרים**, דכל שצט ושצט אקרי קהל וקסבר לצור מצידין פר ולא צית דין: רבי**

ר' יצחק אמר קרא **ס'ונשאו אתך צדומין לך: בורגני' יהורו ב"ד שוגנין ועשו כל הקהל שוגנין מביאין פר חייזרין ועשו שוגנין מביאין כשבה ושעירה שוגנין ועשו מוידין הרי אלו פטורין: גב' שוגנין ועשו מוידין הרי אלו פטורין** **אין שוגג** דומיא דמויד חייב והיכי עשו ושהורו בית דין שחלב מותר ותתחלה לך בשומן ואכלו לימא תפשוטו הא **ר'דבעי רמי בר חמא אמר לך** משום דרנא רישא מוידין ועשו שוגנין תנא סיפא שוגנין **ועשו מוידין: בורגני' הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר י"ב פרים יזבעבודת כוכבים מביאין י"ב פרים ושנים עשר שעירים** **תוספות**

היה נתנין דל"כ אפי' קטן שגהם נמי כדלמר^[24] לעיל שהיו כולן צהורא, וקשה דהא איתומב לעיל, (כ"ל דלדריין לומר דלפני המו' לא היה כתוב לעיל אס דמקום ואלא מאי כל עדת דקלממר תתמנה כו' עין לקמן כנש"י דף ק"ה) (ס' ע"א) ונמ"כ מוסף נמי אס אמר ה' אפי' וידע דמתנן דלמתי דמאי: **אחד מהן גוי** נא פבור, בירושלמי שעבדו ומתוהו, דמי שאין ראוי להוראה נעשה כאלן:

דמי ופטורין אמר אין חרישה וקציה^[25] בשבת בשביעית מהו: הורו ב"ד ירדע אחד מהם שטעו ואמר להם טועים אתם ופרשי' ז"ל דלא היה הוראה מעליא ופטוריה עד שיהו כולם כדאמר^[26] לעיל וקשה עליו דהריה^[27] ז"ל וזה הוא נעטא לך^[28] הן היה ואהוו איתוחב לעיל ואמאי מוקים סתם מתני' דלא תכלהכו ופי' דכיון שאמר להם טועים אתם ואמר להם טעם אע"פ שאין נראה להם טעמו איבעי להו לעיניו טפי קודם שיהיו חיות וקריבוס למיוד ניתנו ולא היה הוראה ואלא ידענא מאי תיקן בפירושו דאכתי לא היה הוראה דלא השוו כוליהו דמסקי יא איתא לכולהו סנהדרי הויא הוראה ואולינן מהו רובא אע"ג דמעוטא פליגי עלייהו הלכך נראה פרשי' ז"ל אע"ג דאותבי' לר' נתן במבייתא סתם מותרותין עיקר: עמך משום שכינה, ש"מ שציון אצולו שם להוציל מחרוזי עליהם: **מתני'** שוגנין ועשו מוידין פטורין ואפי' לר"ם דאמר ב"ד מייתי היתו כשעשה הקהל ש"מ הוראהם ואלו לא סכסכו על הוראהם (ולא) [אלא] ידעו שטעו ב"ד ועשו מוידין: נפ' הא שוגנין דומיא דמוידין כגון שהורו ב"ד שחלב מותר ותתחלה לצבור כהן בשומן ואכלוהו וההיא דומיא דמוידין דלא תלו בב"ד דאי' לא הורו ב"ד הוה אכלי ליה חיביין להביאי פר העלם כאילו ידעו שהיה חלבו ואכלוהו בהוראת ב"ד ותפשוטו בעיא דמינ רב חמא דכי היכי שלצבור מיקרי' הוראה להביא פר דאע"ג דאי לא הורו ב"ד נמי הוה אכלי ליה ה"ה ליחיד מיקרי' חולה בב"ד פטור:

מסורת הש"ס

(6) סנהדרין 5, (8) לעיל ג, (9) עינין מירי: (7) דרשנינו טו: סנהדינן לו: (8) עינין מירי: (9) עינין מירי: (10) עינין מירי: (11) עינין מירי: (12) עינין מירי: (13) עינין מירי: (14) עינין מירי: (15) עינין מירי: (16) עינין מירי: (17) עינין מירי: (18) עינין מירי: (19) עינין מירי: (20) עינין מירי: (21) עינין מירי: (22) עינין מירי: (23) עינין מירי: (24) עינין מירי: (25) עינין מירי: (26) עינין מירי: (27) עינין מירי: (28) עינין מירי: (29) עינין מירי: (30) עינין מירי: (31) עינין מירי: (32) עינין מירי: (33) עינין מירי: (34) עינין מירי: (35) עינין מירי: (36) עינין מירי: (37) עינין מירי: (38) עינין מירי: (39) עינין מירי: (40) עינין מירי: (41) עינין מירי: (42) עינין מירי: (43) עינין מירי: (44) עינין מירי: (45) עינין מירי: (46) עינין מירי: (47) עינין מירי: (48) עינין מירי: (49) עינין מירי: (50) עינין מירי: (51) עינין מירי: (52) עינין מירי: (53) עינין מירי: (54) עינין מירי: (55) עינין מירי: (56) עינין מירי: (57) עינין מירי: (58) עינין מירי: (59) עינין מירי: (60) עינין מירי: (61) עינין מירי: (62) עינין מירי: (63) עינין מירי: (64) עינין מירי: (65) עינין מירי: (66) עינין מירי: (67) עינין מירי: (68) עינין מירי: (69) עינין מירי: (70) עינין מירי: (71) עינין מירי: (72) עינין מירי: (73) עינין מירי: (74) עינין מירי: (75) עינין מירי: (76) עינין מירי: (77) עינין מירי: (78) עינין מירי: (79) עינין מירי: (80) עינין מירי: (81) עינין מירי: (82) עינין מירי: (83) עינין מירי: (84) עינין מירי: (85) עינין מירי: (86) עינין מירי: (87) עינין מירי: (88) עינין מירי: (89) עינין מירי: (90) עינין מירי: (91) עינין מירי: (92) עינין מירי: (93) עינין מירי: (94) עינין מירי: (95) עינין מירי: (96) עינין מירי: (97) עינין מירי: (98) עינין מירי: (99) עינין מירי: (100) עינין מירי: (101) עינין מירי: (102) עינין מירי: (103) עינין מירי: (104) עינין מירי: (105) עינין מירי: (106) עינין מירי: (107) עינין מירי: (108) עינין מירי: (109) עינין מירי: (110) עינין מירי: (111) עינין מירי: (112) עינין מירי: (113) עינין מירי: (114) עינין מירי: (115) עינין מירי: (116) עינין מירי: (117) עינין מירי: (118) עינין מירי: (119) עינין מירי: (120) עינין מירי: (121) עינין מירי: (122) עינין מירי: (123) עינין מירי: (124) עינין מירי: (125) עינין מירי: (126) עינין מירי: (127) עינין מירי: (128) עינין מירי: (129) עינין מירי: (130) עינין מירי: (131) עינין מירי: (132) עינין מירי: (133) עינין מירי: (134) עינין מירי: (135) עינין מירי: (136) עינין מירי: (137) עינין מירי: (138) עינין מירי: (139) עינין מירי: (140) עינין מירי: (141) עינין מירי: (142) עינין מירי: (143) עינין מירי: (144) עינין מירי: (145) עינין מירי: (146) עינין מירי: (147) עינין מירי: (148) עינין מירי: (149) עינין מירי: (150) עינין מירי: (151) עינין מירי: (152) עינין מירי: (153) עינין מירי: (154) עינין מירי: (155) עינין מירי: (156) עינין מירי: (157) עינין מירי: (158) עינין מירי: (159) עינין מירי: (160) עינין מירי: (161) עינין מירי: (162) עינין מירי: (163) עינין מירי: (164) עינין מירי: (165) עינין מירי: (166) עינין מירי: (167) עינין מירי: (168) עינין מירי: (169) עינין מירי: (170) עינין מירי: (171) עינין מירי: (172) עינין מירי: (173) עינין מירי: (174) עינין מירי: (175) עינין מירי: (176) עינין מירי: (177) עינין מירי: (178) עינין מירי: (179) עינין מירי: (180) עינין מירי: (181) עינין מירי: (182) עינין מירי: (183) עינין מירי: (184) עינין מירי: (185) עינין מירי: (186) עינין מירי: (187) עינין מירי: (188) עינין מירי: (189) עינין מירי: (190) עינין מירי: (191) עינין מירי: (192) עינין מירי: (193) עינין מירי: (194) עינין מירי: (195) עינין מירי: (196) עינין מירי: (197) עינין מירי: (198) עינין מירי: (199) עינין מירי: (200) עינין מירי: (201) עינין מירי: (202) עינין מירי: (203) עינין מירי: (204) עינין מירי: (205) עינין מירי: (206) עינין מירי: (207) עינין מירי: (208) עינין מירי: (209) עינין מירי: (210) עינין מירי: (211) עינין מירי: (212) עינין מירי: (213) עינין מירי: (214) עינין מירי: (215) עינין מירי: (216) עינין מירי: (217) עינין מירי: (218) עינין מירי: (219) עינין מירי: (220) עינין מירי: (221) עינין מירי: (222) עינין מירי: (223) עינין מירי: (224) עינין מירי: (225) עינין מירי: (226) עינין מירי: (227) עינין מירי: (228) עינין מירי: (229) עינין מירי: (230) עינין מירי: (231) עינין מירי: (232) עינין מירי: (233) עינין מירי: (234) עינין מירי: (235

מסורת הש"ס

(6) תמוזה טו: וכל הענין ע"ש הקריבו עולות לאלהי ישראל פרים שנים עשר על כל ישראל אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה צעירי חטאת שנים עשר הכל עולה לך; (7) עזרא ח לה (8) ואלה שביאלו צ"ד הכי י"ב: (9) ויהיה צין לר' שמעון צין לרבי מאיר הכי קרבי הנכו חטאות והא חטאת שמתו בעליהן: לפי שאין מיסה צצבור. דלע"ג דמתו צבור לא אולא למיתה חטאת ידדיו: אינימא מדכניס סחא צאונסין יסוי צנין. דמשמע דנניס צמקוס צבות קיימי וכצלות חייס דמו והכל איכא צניס דדורו של דקדקיו: אי הכי אפי' ביחיד נמי. לימא חטאת שמתו בעליה דלא למיתה אולא דלחוי הנן צמקוס אכ: משעיר דר"ח. דהוי חטאת דאמר רחמנא דנימו ממרוומת הלשכה דכל קרנות צבור מתרומת הלשכה הס צבאין והא דלמא מיימו לחי מישלאל דאמר שגמיהם תרומת הלשכה: וסנן. שראל דפיישו: כיני מיימו. שעיר דר"ח דאלא מתרומת הלשכה והא הוי חטאת שמתו בעליה אלא ש"מ וכו': מי דמי שעיר דר"ח דלמא. מימו מצבור דלמא לא מימו דספק ווי ואהכי קרנה אלא הכא דורו של דקדקיו דלאי ממו: לאויס כפרס וז. בעגלה ערופה שחכפר על יואלי מנרים ויון שחכפר על יואלי מנרים ויואלי מנרים ממים נינהו אלאמא אין מימה צצבור וס"ה לדורו של דקדקיו דלע"ג:

תורה אור השלם

- הבאים מהשבי בני הגולה הקריבו עולות לאלהי ישראל פרים שנים עשר על כל ישראל אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה צעירי חטאת שנים עשר הכל עולה לך; עזרא ח לה
- תחת אבתך יהי צנין חשימוהו לשורם בכל הארץ; תחלים מה י
- כפר לנעמך ישראל אשר צדקתך ואל תתן תם ויקי כפרב עמך ישראל ונפער לחם העם; דברים כח כ
- ורבים מהבונים והחלים ורשאי תבאח וקניגים אשר ראו את תבית ורשאון קיסרו זה הבית בעיניהם בבים בקול דודל ורבים בהרעה בשמחת ילדיו; שו"א ג יב
- ואין העם מבורים קול תרועת השמחה לקול בני העם כי העם מרובים תרועה וקול והקול נשמע עד למרחוק; עזרא ג י
- ובפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת חמובי יבשר ועל העולם ואת כל עם הקהל יכפר; יקרא טז טג

מוסף ראש"י

ביוצא בו אמר ר' יוסי. לא אילפסתי (תמורה ס"א). ענין עבודת כוכבים הבאיא. נענ שנים שנים שמינו ע"ז כיני דקדקיו וציר צני' מבאין שעיר לחטאת, תכתיב נענא לן אכיס בני ע"ז ועל כל הנהי פר נענא ור' שפיני שים אחד לשלש ור' ואתון שעירין שפינין תן מחור לנחמה ספר סענא דתי וכן שעירין אהרשקין, דלמחנין בלחורי חמקאן, ונחמנא ספקין דנא (כ). חמקאן, כי הלא קרף דמתי דני כי הענא דנא וענא קרף ור' בלחש שפי' ור' סכי מרח וענא בלחש שפי' מה יסא לנפול בלחור כי וספי' דביימא חטאת לנחמא שעירי ע"ז ליון ספר סענא דנא (תמורה ס"א). ור' ושעיר של יום הכיפורים, שם חטאת המעיינות (שבתות י"א). והפשי' אחרים תחתיהם. ונמלאו אלוהיטס (ויקרא ס"ה). יצירתו בולין, דלא דמי לשעירי הנחלס דנא ספי' למחנין, לא קרני כנגד או קרני כנגד בלחא, אכל אלא קרני לאחיון דיוס הכיפורים לנחמא סענא וכבר עברה לה שנה והיו לכו מתמחה וסיה וכלקו ימותו קרין חטאת שפטינו בעליה, סלכסא לנחמא ספיני חמקא חטאת שמתו וכן חמקא חטאת (שבתות י"א). ונמלאו חטאת צבור מתה. לא נאחריה הלכה דחמקא חטאת מתת אלא כחית (שם ויקרא ג.)

תוספות הרא"ש

(6) והא אין כפרה למחוס כלומר היאך הקריבו הבאים מהשבי בני הגולה על דור של דקדקיו שחטאו הלא אין כפרה למחוס פירוש מחיים דאין במאיא בעליהם אחרי מותם: פי דמי שעיר דר"ח דלמא לא מתו.

ואף ע"ג דרד"ק ודורא מתו קצת מישיראל מ"מ אלו מנות שעלו מהקופה דלמא מאותן מנות הן שנתנו אותם שהם עדיין חיים כדמתן בפרק ז' דינטיין השולח חטאתו מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים אלאמא סוספק תולין ומקריבין: דאריה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים. אם נמצא חילול ולא הביאו עגלה ערופה מתכפרין בזה. ס ופ"ף דרובא הות. פרוש"י דיל ודלמא מינט היה והיו היה חטאת שפתו רוב בעליה דלא קריבה. והקשה עליו הרמב"ם דיל (והאין) וילתאין: מירושלם לא עני מדי דתי הדשבים ששבו מהגולה שהיו ר' רבא חיי רובן בחורבן בית ראשון שנשארו מורדו של צדקיהו אהי אתה היה דמתו מורדו של צדקיהו והיו נפיש טפי מרוב עלי גולה והוי' ליה חטאת שמתו רוב בעליה. ותו כג"ל לפלוגי בין חטאת שמתו רוב בעליה לחטאת שמתו מינוט בעליה. ופי' ודלמא הך דלא היו בימי בית ראשון הוז נפיש מתוך דאשתיתו מבית ראשון והיו לחי הון דאשתיתו מינוט קהל ולפטור לגמרי בשלמא לרבנן דאמרי (לעיל דף ג.) מרובין ותנחמסו כמעיקרא דיינינן ליה ויחא אלא לר"ש דאולי אף בתר דיינא ממאי? בדשעת דיינא רובה דקהל הוי. ומייחיו קרא דעולי גולה רובן חיי האותן שראו בית ראשון: ס פבאי דלמא ריש חייא. דכרימ' לא מתוקמא שפיר דמאי קמ"ל אי מת א' מן צבור שבי"ד חייבין. אבל אי מקמת לה כריש איש דאשמעינן א"ע"פ שמתו מקמתן המביאין קרבן חייבין השאר לחביא: שפינ' לר"ש דאמר חטאת שותקת לאו למיתה. הלכך לר"ש חייבין: ויא ור"ש אמריס ירע עזי שיתאבדו. ופר יוה"כ חטאת השותפותין הוא וקאמר ר"ש דאנין מתה וביהוי"כ שיתחפר באחרי ירעה. וכ"ד שמת א' מתן קריביו הנשארים: ח"ה רש"י א"ל רב יוסף כהנים קאמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכתיבי על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר. ופי' דהאי קהל משמע דקאי נמי אכהנים ומושד דאיקרו קהל קאמר ר"ש דחטאת דידורו בחטאת הקהל דמי ואניח מתה אבל חטאת השותפותין ס"ל דמתה ומתוקמא שפיר כריש. וגוריסא זו אינה נכונה דאדריה הכהנים כמכלל עם הקהל מכלל דלאו קהל איקרו. ונראה כנ"י פפי' ספרה כהנים קאמרת כהנים עם לעצמן איקרו. מדרחליא כהנים מעם הקהל מכלל דחדישי איתוה עם לקצמן כמזע הקהל כי שיקרינן כנגד עם הקהל:

הורו בית דין

הכל עולה סלקא דעמך. והכתיב שעירי עזיס לחטאת^(ט): **אף חטאת.** הקריבו לא נאכלת לפי שהיו שעירין של צבור הנשרפין לפי שהכניסו דמן לפני ולפנים כדכתיב^(ז) וכל חטאת אשר יוצא מדמה אל האהל מועד לכפר בקדש כדמתן (וזכרים דף מז.). פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין דהיינו שעירי עזרות כוכבים לצבור דאמר רב יהודה על עבודת כוכבים הביאום: ואידך דצ"ד. ואחד שהביאו צ"ד הכי י"ב:

צין לר' יהודה צין לר' שמעון צין לרבי מאיר הכי קרבי הנכו חטאות והא חטאת שמתו בעליהן: לפי שאין מיסה צצבור. דלע"ג דמתו צבור לא אולא למיתה חטאת ידדיו: אינימא מדכניס סחא צאונסין יסוי צנין. דמשמע דנניס צמקוס צבות קיימי וכצלות חייס דמו והכל איכא צניס דדורו של דקדקיו: אי הכי אפי' ביחיד נמי. לימא חטאת שמתו בעליה דלא למיתה אולא דלחוי הנן צמקוס אכ: משעיר דר"ח. דהוי חטאת דאמר רחמנא דנימו ממרוומת הלשכה דכל קרנות צבור מתרומת הלשכה הס צבאין והא דלמא מיימו לחי מישלאל דאמר שגמיהם תרומת הלשכה: וסנן. שראל דפיישו: כיני מיימו. שעיר דר"ח דאלא מתרומת הלשכה והא הוי חטאת שמתו בעליה אלא ש"מ וכו': מי דמי שעיר דר"ח דלמא. מימו מצבור דלמא לא מימו דספק ווי ואהכי קרנה אלא הכא דורו של דקדקיו דלאי ממו: לאויס כפרס וז. בעגלה ערופה שחכפר על יואלי מנרים ויון שחכפר על יואלי מנרים ויואלי מנרים ממים נינהו אלאמא אין מימה צצבור וס"ה לדורו של דקדקיו דלע"ג:

דמתו מתכפרין כוליה חטאות: סהס. גבי עגלה ערופה צלחא אימתנה צניס דעיקר כי אחיא עגלה ערופה אהני (דהכי) דאלמנא קא אחיא ומגו דמכפרה אחייס מכפרה נמי אמתיס דהיינו יואלי מנרים אלא הכא מי הוו חייס הכי דורו של דקדקיו: ודלמא מעועיו הוו. דהאי מעועיו צצבור דיתע כי הוו והוה ליה חטאת שמתו רוב בעליה ולא קרנה והכל כתיב דקרנב: הא לא מנתי אמנת דמעועיו הוו אלא דהאי רניס ור' דכתי' ואלן סהס ממריס קול תרועת השמחה לקול צכי העס ואותן דכויס מדור על צית הלאשון היו ומלאין ממדין

פרק ראשון הוריות

ו.

קול השמחה שמע מינה דרובא הוו אותן דבוצין והיו כחטאת שרוב בעליה קיימיין ומשום הכי קרנה: והא מוידין הוו. דורו של דקדקיו ובני קטלא מינה ולא צני קרבן מינה והכי מתכפרים בהך חטאות: וסולא שעה היסה. דאף על גב דהוו מוידין הוו מתכפרים: פנו רצנן מס אחד מן הצבור. כגון שהורו צ"ד ועשו צבור על פיהם ולא הספיקו להביא עד

שמת אחד מן הצבור מייצין וכו': מס אחד מן צ"ד. והויה ליה חטאת שמת אחד מן השותפין דהויה כמתו מקלח בעליה ולא קרנה. הא דליקרי לכו שותפין לא משום דחטאת של שותפין דעלמא קרנה דלין שניס מציאין קרנן אלא האי דליקרי לכו שותפין משום דלא מני קרי לכו צבור דלא לאו צבור נינהו הלכך קרי לכו שותפין: דלין צבור מסיס. דלין קרן מימה צצבור דכי גמירי חטאת שמתו בעליה למיתה אולא צמיד ולא צצבור: שמעון ור' לר"ש דאמר חטאת הסוספין אינה מסה דמניא פר ושעיר של יוס הכפורים שאזכו וספריס אחריס חסתיס. ומתכפרו צכן ואח"כ נמאלא האזורים כולן ימותו דכרי רבי יהודה ר' אלעזר ור' שמעון אומריס ירעו והא הכא דפר כל יוס דלא ליתוי בתו פר של אהרן הוי חטאת השותפין דכהניס מתכפרים צו וקאמר רבי שמעון ירעו דלא הוי חטאת שפירו בעליה בעלמא דלמיתה אולא משום דחטאת שותפותת לאו כחטאת יחיד דמניא אלא כחטאת צבור דמניא והוא הדין כי מת אחד מן השותפין ללא כחטאת שמתו בעליה דמניא אלא חטאת השותפין הא ואינה מתה והכל הוא דקלאמר ירעו משום דהא כפרו בעליה אכל היכא דמת אחד מן השותפין אימאן ק"ל דקסריא ליה לרבי שמעון דקרנה דחטאת השותפין אינה מתה הלכך לא מיתוקמא כרבי שמעון: רבי יהודה אומר כולן ימותו. דהכי ק"ל דאפי' חטאת צבור מתה: אחר ליה כי יוסף כהניס ק"ל אהמס שאני כהניס דליקרו קהל דכניס על כהניס ועל כל עם קהל יכפר. דאחמקוס לקהל וציון דליקרו קהל משום הכי קלאמר רבי שמעון דפר חטאת ידידכו כחטאת שעיר דקסל דמי דלמיה מתה אכל כחטאת השותפין לעולם אימא לך דס"ל לרבי שמעון דכי מת אחד מן השותפין ללא קרנה וכי מת אחד מן צית דין פטור ואכתי נוקמס כר"ש:

אף על גב דלא דמי פסול דמי בעליהם מכל מקום לא חזו למקנה וממ לי פסול זה וממ לי פסול אחר ואפילו הכי שמעין ליה דיעו: דהרין עקך הורו בית דין, קהל וסר בי"ד: הורו בי"ד ועשו ז' שבטים על פיהם. פי' פריש וישא כל הקהל השתא מפרש ורובו כשעשו ז' שבטים שתן רוב כספסר במאיא על דיתיה בי"ד פר. ובעבודת כוכבים פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר ז' שבטים שחטאו במאיא ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו במאיא על דיתיה פר פר. פי' כל שטט ושטט במאיא שאע"פ שלא חטאו במאיא על ידי החוטאין. ולפנינו מפורש כי אפי' אם חטא שטט אחד בחורית בי"ד הגדול כל אחד ואחד מורי"א שבטים במאיא פר אר"פם שלא חטאו והנה אבא דחתי ר' מאיר תנא נמי איתו: ר' שמעון אומר ח' פרים ובעבודת כוכבים ח' פרים וחי' שעירים (פר) ושעיר לכל שטט ושטט ופר ושעיר לכ"ד: ת"י סבסאר ירעו שהורו ושני מה הורו. פי' כגון שנודע להן שהתירו איסור אבל שכוז אם חלל התירו אם דם יכול יתו חייבין פר ת"ל ונודעה החטאת ולא שיוודיע החוטאין: מאן תנא אמר רב ואתימאין רבא דלא כר' אליעזר דתניא בספאר פסוק או הודיע אילו חטאתו. אשתו נדה ואחותיו עמו בבית שגג באחת מהן ואין ידוע באיזו מהן שגג כר' ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פורט. א"ר אליעזר מה נפשו. כר. רב אשי אמר אלא תימא ר' אליעזר שאני הנתם בחוריה דכתיבי ונודעה החטאת (אשר חטאו עליה) אקשינן הכא נמי בשגגת מעשה הכתיב אשר חטא בה. פי' בה דברי ידוע ופרקינן ההוא פרט למתעסק. וזה דר' אליעזר מיקריה בכירתות אפרה תורה. וכבר פירשתי בפרק ז' מיתות. וזה דר' אליעזר נמי כבר פירשתי סבך פרק דיעותי הטומאה בשבועות: ור"שפ"א בסוף פרק הורוק בשבת בתו אין מתעסקין לא בחלבין ולא בעריות המתעסק בשבת פטור בחלבין ובעריות חייב. הך עבירה אמר הניין קוצר חצי ונותרת וקצר כמגורת פטור. הריני אוכל חצי וית ואכל כותי חייב. הריני מתחמם בה והערה בה חייב: אשר חטאו עליה והקריבו קהל חטא ב' שבטים במאיא ב' פרים ג' במאיא ג' ושאר כל השבטים שלא חטאו במאיא על דיתיה פר פר אר"פם שלא חטאו במאיא על ידי החוטאין כל נאמר הקהל לחייב על קהל וקהל. פי' דשטט אקרי קהל: מאי טעמא דר' יהודה ר' קהלי הוו קהל קהל קהל הקהל. פי' ונעלם דבר מעיני הקהל והקריבו הקהל הרי ב' ונמזהו ליה למתכביתוהו בלא חזי ונבותר ב' חקיי חייבי: ר' דן לומר קל קהל חייב פר (ר' ואין יחיד חייב פר וזהו כר' וזהו כר') וזהו לומר קל שטט שעשה בחוריות כי חייב: ר' שמעון אומר ז' שבטים שחטאו במאיא ז' פרים וב"ד במאיא על דיתיה פר שנאמר הקהל חטא שטט והקריבו הקהל ונאמר לעגלה קהל מעיני הקהל. מה למעלה ב"ד עם הקהל בשגגה אף למטה ב"ד עם הקהל (בשגגה) פי' בקרבן. ולקמן מפרש דלר"ש אפי' חייבי

קהל וסר בי"ד: הורו בי"ד ועשו ז' שבטים על פיהם. פי' פריש וישא כל הקהל השתא מפרש ורובו כשעשו ז' שבטים שתן רוב כספסר במאיא על דיתיה בי"ד פר. ובעבודת כוכבים פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר ז' שבטים שחטאו במאיא ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו במאיא על דיתיה פר פר. פי' כל שטט ושטט במאיא שאע"פ שלא חטאו במאיא על ידי החוטאין. ולפנינו מפורש כי אפי' אם חטא שטט אחד בחורית בי"ד הגדול כל אחד ואחד מורי"א שבטים במאיא פר אר"פם שלא חטאו והנה אבא דחתי ר' מאיר תנא נמי איתו: ר' שמעון אומר ח' פרים ובעבודת כוכבים ח' פרים וחי' שעירים (פר) ושעיר לכל שטט ושטט ופר ושעיר לכ"ד: ת"י סבסאר ירעו שהורו ושני מה הורו. פי' כגון שנודע להן שהתירו איסור אבל שכוז אם חלל התירו אם דם יכול יתו חייבין פר ת"ל ונודעה החטאת ולא שיוודיע החוטאין: מאן תנא אמר רב ואתימאין רבא דלא כר' אליעזר דתניא בספאר פסוק או הודיע אילו חטאתו. אשתו נדה ואחותיו עמו בבית שגג באחת מהן ואין ידוע באיזו מהן שגג כר' ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פורט. א"ר אליעזר מה נפשו. כר. רב אשי אמר אלא תימא ר' אליעזר שאני הנתם בחוריה דכתיבי ונודעה החטאת (אשר חטאו עליה) אקשינן הכא נמי בשגגת מעשה הכתיב אשר חטא בה. פי' בה דברי ידוע ופרקינן ההוא פרט למתעסק. וזה דר' אליעזר מיקריה בכירתות אפרה תורה. וכבר פירשתי בפרק ז' מיתות. וזה דר' אליעזר נמי כבר פירשתי סבך פרק דיעותי הטומאה בשבועות: ור"שפ"א בסוף פרק הורוק בשבת בתו אין מתעסקין לא בחלבין ולא בעריות המתעסק בשבת פטור בחלבין ובעריות חייב. הך עבירה אמר הניין קוצר חצי ונותרת וקצר כמגורת פטור. הריני אוכל חצי וית ואכל כותי חייב. הריני מתחמם בה והערה בה חייב: אשר חטאו עליה והקריבו קהל חטא ב' שבטים במאיא ב' פרים ג' במאיא ג' ושאר כל השבטים שלא חטאו במאיא על דיתיה פר פר אר"פם שלא חטאו במאיא על ידי החוטאין כל נאמר הקהל לחייב על קהל וקהל. פי' דשטט אקרי קהל: מאי טעמא דר' יהודה ר' קהלי הוו קהל קהל קהל הקהל. פי' ונעלם דבר מעיני הקהל והקריבו הקהל הרי ב' ונמזהו ליה למתכביתוהו בלא חזי ונבותר ב' חקיי חייבי: ר' דן לומר קל קהל חייב פר (ר' ואין יחיד חייב פר וזהו כר' וזהו כר') וזהו לומר קל שטט שעשה בחוריות כי חייב: ר' שמעון אומר ז' שבטים שחטאו במאיא ז' פרים וב"ד במאיא על דיתיה פר שנאמר הקהל חטא שטט והקריבו הקהל ונאמר לעגלה קהל מעיני הקהל. מה למעלה ב"ד עם הקהל בשגגה אף למטה ב"ד עם הקהל (בשגגה) פי' בקרבן. ולקמן מפרש דלר"ש אפי' חייבי

עין משפט

נר מצוה

מו א מיי פיד מהל' פסולי מוקדשם הל' 6 וסל' ג:
מו ב מיי' סס הל' ג ופיה' מהל' עטרת יוה"כ הלכס' מו:

רבינו חננאל

מאן דאית ליה בני דכתיבי כרחם אב על בניס ואיכא לאקשווי אי הכי מאי שנא זקן. ואי קשיא לך לרב חסדא דגמיר ממשא מבדי כיון דקדיל דהאי עדת ישראל בב"ד הגדול קא מיייר כרמפרש כסיפרי לישתוק קרא מיניה. והא גופיה לגמיר ממשא קראמיא גמיר מסנהדרין קטנא. דאיתו גופה ממשא גמרא. איכא ספרוקי אי מתחם הוה אמיתא ותי מילי דבעי' דומין לו בירני נפשות וכו'כאן בתי. אבל (ריחיותה) (והוריותה) היא אצ"ג דלא דמו קמ"ל גיש. אמרי' מגא לן דהוריותי בלא המופלא דהיינו רשת הישבה אינה הוראה. ומהדוריא דאמר רב ששת וכן תנא דבי ר' שמענאל מפני מה הורו דבריו שהדוקין מורין בו פטורין. ס"א הורו דבריו שבתורה פטורין. ואותלו ודיו ליהן ללמוד ולא למדור: (6) אמר מר נאמר כאן ערה ונאמר להלן ערה. אמרינו והתם מגא לן דבעינן דלא ליתוי בתו רבא מהני. אמר רב חסדא גמר מב"ד של משה שלא היה בו אחד מכל אלו. דכתיב והתיתבו שם עמך. עמך בדומין לך. ואמרינן ואימא עמך לשיטתה פי' שלא יכנסו לפניס מסויצתך. אלא אמר רב נתמן בר יצחק והקל מעליך ושטאו אתך. פי' דהא לאו כסנהדרין גודלה מיייר בפרשת יתרו. אלא בבחי דיעין שכלל מקום ומקום דכתיב ואתה תהווה מכל העם וגו' ובסוף פ"א דסנהדרין מפורש (דהא) דבעיא דומין לו ליפנין מקננת: פתני' דהא קרבי' שונגין ורעו כל הקהל שונגין במאיא. פי' ב"ד במאיא פר. אבל אם הורו בי"ד מוידין כגון שהיו וידעין שהחלב אסור והתירוהו וישא הקהל שונגין כל אחד מהקהל במאיא שכבה או שעירה. ואף ע"ג דלא הוו שבין מיעדינן קר"ל כרבי יוחנן בירשי פריקן. שמעי' דכל היסא דלא הויא הוראה ועשו הקהל כל אחד מן הערשין במאיא שכבה או שעירה. אבל אם הורו ביד דין שונגין ועשו הקהל מוידין דידעי דאיסורא קרי עבדי ודילתא מצוה לשפור דא"ר חכמים באיסורא שטרין מלהביא פר דמודי לאו בר קרבן הוא. ואת למדיק שונגין ועשו חייבי הוא דפסורין הא שונגין ועשו שונגין דומיא דמוידין חייבין היכי דמי שהורו שחלב מותר ונתחלב להם חלב בשומן ואכלהו ניגמא הפגוש בעיא דרמי בירשי בתיך כגון גונאט לעיניהו חובב. והדינן לעולם אימא לך דבי האי גנא פטורין ואי איתא ליתא האי כיש מוידין הך בבא דשונגין ועשו מוידין תנאה איירי דתנא מוידין ועשו שונגין ולא תשמע מניה מידי דלאו דוקא היא: פתני'

הורו בי"ד ועשו כל הקהל או רובו על פיהם מבאיא. פי' ב"ד פר ובעבודת כוכבים במאיא פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר ז' שבטים שחטאו במאיא ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו במאיא על דיתיה פר פר. פי' כל שטט ושטט במאיא שאע"פ שלא חטאו במאיא על ידי החוטאין. ולפנינו מפורש כי אפי' אם חטא שטט אחד בחורית בי"ד הגדול כל אחד ואחד מורי"א שבטים במאיא פר אר"פם שלא חטאו והנה אבא דחתי ר' מאיר תנא נמי איתו: ר' שמעון אומר ח' פרים ובעבודת כוכבים ח' פרים וחי' שעירים (פר) ושעיר לכל שטט ושטט ופר ושעיר לכ"ד: ת"י סבסאר ירעו שהורו ושני מה הורו. פי' כגון שנודע להן שהתירו איסור אבל שכוז אם חלל התירו אם דם יכול יתו חייבין פר ת"ל ונודעה החטאת ולא שיוודיע החוטאין: מאן תנא אמר רב ואתימאין רבא דלא כר' אליעזר דתניא בספאר פסוק או הודיע אילו חטאתו. אשתו נדה ואחותיו עמו בבית שגג באחת מהן ואין ידוע באיזו מהן שגג כר' ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פורט. א"ר אליעזר מה נפשו. כר. רב אשי אמר אלא תימא ר' אליעזר שאני הנתם בחוריה דכתיבי ונודעה החטאת (אשר חטאו עליה) אקשינן הכא נמי בשגגת מעשה הכתיב אשר חטא בה. פי' בה דברי ידוע ופרקינן ההוא פרט למתעסק. וזה דר' אליעזר מיקריה בכירתות אפרה תורה. וכבר פירשתי בפרק ז' מיתות. וזה דר' אליעזר נמי כבר פירשתי סבך פרק דיעותי הטומאה בשבועות: ור"שפ"א בסוף פרק הורוק בשבת בתו אין מתעסקין לא בחלבין ולא בעריות המתעסק בשבת פטור בחלבין ובעריות חייב. הך עבירה אמר הניין קוצר חצי ונותרת וקצר כמגורת פטור. הריני אוכל חצי וית ואכל כותי חייב. הריני מתחמם בה והערה בה חייב: אשר חטאו עליה והקריבו קהל חטא ב' שבטים במאיא ב' פרים ג' במאיא ג' ושאר כל השבטים שלא חטאו במאיא על דיתיה פר פר אר"פם שלא חטאו במאיא על ידי החוטאין כל נאמר הקהל לחייב על קהל וקהל. פי' דשטט אקרי קהל: מאי טעמא דר' יהודה ר' קהלי הוו קהל קהל קהל הקהל. פי' ונעלם דבר מעיני הקהל והקריבו הקהל הרי ב' ונמזהו ליה למתכביתוהו בלא חזי ונבותר ב' חקיי חייבי: ר' דן לומר קל קהל חייב פר (ר' ואין יחיד חייב פר וזהו כר' וזהו כר') וזהו לומר קל שטט שעשה בחוריות כי חייב: ר' שמעון אומר ז' שבטים שחטאו במאיא ז' פרים וב"ד במאיא על דיתיה פר שנאמר הקהל חטא שטט והקריבו הקהל ונאמר לעגלה קהל מעיני הקהל. מה למעלה ב"ד עם הקהל בשגגה אף למטה ב"ד עם הקהל (בשגגה) פי' בקרבן. ולקמן מפרש דלר"ש אפי' חייבי

(6) ונראה דל"ל ליה סיה מוטלע של ב"ד מיי סיה להם לגמור ולתל. (כ) מיי סוסי' הלא"ש.

עין משפט ור מוצה

א א מיי' פטיו' מהל' שגגת הלכה
ז זמנ' עשין יז'
ב ב מיי' טס הלכה ט סמנ טס:
ג ג מיי' טס הל'
ד ד מיי' טס הלכה ט:

רבינו חננאל

לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא עבודת כוכבים. מירוש (פ' ב"ד ער שוורו לבטל מקצת ולקיים מקצת. מגיל דתנו רבנן בספרי לפי שיצאת עבודת כוכבים לידון בעצמה. יכול יהו חייבין על העלם מצוה כולה נאמר כאן אם מעיני הוצהו ונאמר להלן ונעלם דבר מעיני מה להלן בב"ד אף כאן בב"ד מה להלן דבר ולא כל הגוף אף כאן דבר ולא כל הגוף: פתני אף חייבין. פירוש ב"ד אלא על העלם דבר עס עבודת המעשה. מנא הני מילי דאין ב"ד חייבין (בלא העלם דבר) דחיי בספרי שנו. ויכול יהו חייבין על שגגת המעשה תל' ישנו ונעלם שאין חייבין תל' על העלם דבר עס שגגת מעשה. וכן המשיח לאשמת העם נאמר הרי משיח כצבור: ולא עבודת כוכבים. דרנאיה בספרי לפי שיצאת עבודת כוכבים לידון בעצמה. יכול יהו חייבין על שגגת המעשה שלה. נאמר כאן מעיני ונאמר ובר: אהאן לאוקמא למתוורין מדרא קתי משיח בעבודת כוכבים לענין שגגת מעשה כרבי ולא רבון. דרנאיה תרספתא משיח בעבור' כוכבים רבי אומר בשגגת המעשה. פירוש בלא העלם דבר. ויכ"א בהעלם דבר ושון בשעשועי כיתור ושון שאין מבאי אשם תלוי: ודחי' ותסבירא דזונו כרת ושגגתו חטאת מי קתינו וכן המשיח והא קיימא לן לקמן דאין חייבין בעבודת כוכבים אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת. אלא תנא רזי' האה' פירוש גבי שאר מצות ודחיה בעבודת כוכבים ונאם ונמי תנא ליה בבי מצות ודח' לעבודת כוכבים. וליעיל רבנן היא: מ"ט דרבי אמר קרא התם שפירש' שחל לך וכפר ודחת' על הנפש והשגגת בחטאה בשגגת נפש וזו נשיא ז' שגגת זו משיח בחטאה בשגגה רבי סבר הכי קאמר הרבנא מי שחטאו בשגגת מעשה לחודה בשאר מצות ודח' בעבודת כוכבים על שגגת מעשה לחודה. יצא שנית שחטאו בשאר מצות בהעלם דבר ושגגת מעשה. ושון בשעשועי כיתור: דאמרו פירוש שגגת מ"ט משיח. י"א מנא לן דרביה ואם נפש אחת אחז יחיד ואחר נשיא ואחר משיח בכלל נפש אחת הם: ושני לך (ח) תעון שזאין משיח מביא אשם תלוי כרובי ביה על שגגתו אשר שגב. מי שחטאו בשגגת מעשה לחודה מייתי אשם תלוי. יצא משיח שחטאו בשגגת מעשה בשגגת מעשה לחודה. אהמיה משיח (ח) חטאו בשגגת הוא. פי' בעבודת כוכבים לרבי אלא אינאם מי שכל חטאו בשגגת מעשה לחודה. יצא משיח דבעי בשאר מצות הנמי מביא אקשינן מכריז כל חטאו בשגגת כרבי. ופרקינן אין דא"כ נכותבו על שגגתו לחודה. אשר שגג למה ליה. אלא הכי קאמר מי שכל חטאו בשגגת יצא זה שאין כל חטאו בשגגה: פתני' אף חייבין אלא על דבר שזדונו

קשיין אהדרי. דקתני אלא שאין משיח (חייבין) אטומאת מקדש וקדשיו הא בשמיעת קול ובצטו שפתיים חייב: **בדלי דלות**. משיח פטור מכולו דכדמיב ^(א) **זה קרבן אהרן** דאין אחרת בזה לו מזה והאי דקאמר דמשיח חייב בשמיעת קול ובצטו שפתיים כגון בדרות כמורין ובני יונה שעדיין לא בל דללי דלות: **דר"ש סבר לה כר"ע בחדא**. דפטור ליה למשיח מפלי דלות מזה קרבן אהרן ובניו: **ופליג עניי בחדא**. בדרות דאילו כר"ע פטר ליה נמי בדרות דקאמר שאין מתכפר בעשייתם האפיפה אין מתכפר בכולן ולר"ש בדלי דלות הוא דאין מתכפר הא בדרות ועשירות מתכפר: **מ"ט דר' שמעון**. דלמר ולא משיח אינו חייב בטומאת מקדש וקדשיו: **דכסיב** בטומאת מקדש וקדשיו ונכרתה הנפש ההיא ממוון הקהל: **מי שקרבנו שזל לקהל**. דמתכפר בשל קהל הוא דחייב בטומאת מקדש וקדשיו: **יאל**. משיח שאין קרבנו שזל לקהל מתכפר בשל קהל בכפרת יוה"כ דהוא מתכפר כפר והס כשעיר: **א"כ נשיא נמי אין קרבנו שזל לקהל**. דהוא **משיח שזיר** והס מתכפרין כפר בשאר ימות השנה ואמאי קתני המשיח לחודה פטור בטומאת מקדש וקדשיו ולא נשיא ויחד: **ומשני הא** לאו מילתא היא משום דהא שזל קהל בכפרת יוה"כ: **אי הכי כהנים נמי הא לא שזל לקהל ככפרה דיו"ט**. **דמתכפרין כפרו של אהרן** לפטורו בטומאת מקדש וקדשיו: **הא משיח שזיר והס מתכפרין שזל לקהל בשאר מלות דשנה כולל**. דמתכפרי עס הזכור **כפר הכהן** על כל המלות הלכך חייבין בטומאת מקדש וקדשיו: **כסן משיח נמי הא שזל לקהל בשאר מלות**. דכל השנה הזכור לייחייב בטומאת מקדש וקדשיו: **אלא אמר רבא אימא הכי**. ממוון הקהל מי שחטאו שזל לקהל דאין חייבין למיחידים דמחייבי בשגגת מעשה יחידים דמשיח שחטאו בשגגת מעשה מייתי כל חד ומאן יחידים קהל דמי שחטאו קהל בשגגת מעשה לחודה בלא העלם דבר מייתי כל חד קרבן דאומן השזל ^(ז) למיחידים כדבר וזו הוא דמחייבי בטומאת מקדש וקדשיו ילא משיח שאין חטאו שזל ליחיד דמיחיד שחטא בשגגת מעשה בלא העלם דבר פטור לגמרי כדלמרינן לקמן כפרק בתרא (דף פא). **נעמי** ^(ח) פרט למשיח דאין מביא בשגגת מעשה והיינו דלמרינן לעיל (דף יא): **יאל משיח שאין חטאו בשגגה ויזין דאין חטאו שזל ליחיד לסייך פטור בטומאת מקדש וקדשיו: א"כ יוחנן לא א"כ אליעזר**. דנשיא מביא שעיר נדייה ^(א) במקום עולה ויורד: **אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר זו כרת כבקבועה**. כלומר כנחטאת קבועה. דקסבר ר"א דמי היכי דנמקום שמחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת דהיינו במקום חטאת

קבועה נשיא מביא שעיר ה"י היכא דחייב לה על זדונו כרת ועל שגגתו עולה ויורד מביא שעיר הואיל דמי לחטאת קבועה לענין כרת אבל בשמיעת קול ובצטו שפתיים דאין חייבין על זדונו כרת דלא דמי לחטאת קבועה לא בזדון ולא בשוגג מודה ר' אליעזר דנשיא אין מביא שעיר אלא קרבן עולה ויורד כהדיטו: **אמר רב פפא הכי נמי מספספא דאי כר"י רבי אליעזר**. דלמר נשיא מביא שעיר אכולהו שמיעת קול ובצטו שפתיים ועטומאת מקדש וקדשיו: **מכדי שעיר**. דנשיא במקום חטאת קבועה ידחיד קאי והוא הדין לפר כהן משיח דנמקום חטאת מקדש קבועה קאי וכדתנן [ע"א] כל מלות שזמורה שמחייבין על זדונו כרת ועל

ז:

כהן משיח פרק שלישי הוריות

שגגתן חטאת דהיינו חטאת קבועה יחיד מביא כשבה או שעירה ונשיא מביא שעיר ומשיח פר וזיון דשעיר דנשיא ופר כהן משיח במקום חטאת קבועה ידחיד קיימי אי אומרת אכולהו קאלמר ר"א דנשיא מביא שעיר אע"ג דלית בזה כרת כבקבועה: **יוטני נמי משיח מביא פר בשמיעת קול ובצטו שפתיים**. כי דייניה אע"ג דלית בזה כרת כבקבועה: **אלא לאו**. מדלא קתני הכי ש"מ דלטומאת מקדש וקדשיו קא"ר אליעזר דנשיא מביא " שעירה הואיל ונאמר זו כרת כבקבועה והאי דלא קתני הואיל ונאמר זו כרת כבקבועה משום דמשיח פטור לגמרי בטומאת מקדש וקדשיו דסבר לה כר"ש דפוטר: **א"ל רב הונא בריה דרב נטן לרב פפא וממאי דלמא ר"א אכולהו קאי**. דנשיא מביא שעיר אפי' שלא במקום כרת והאי דלא קתני נמי משיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו משום דנמנשים סבר לה כר"ע דלמר [ע"א] משיח פטור מכולן משמיעת קול ובצטו שפתיים ולעולם אכולהו קאי ר"א דנשיא מביא שעיר: **א"ל ר"ע מי פטרי**. נמי למשיח מפי ^(ט) (דלמא) כי קא"ר עקיבא משיח פטור מכולן מטומאת מקדש וקדשיו ושמיעת קול ובצטו שפתיים כגון להביא קרבן עולה ויורד אבל להביא פר מחייב וזיון דמחייב כפר א"כ יתני נמי ר"א משיח מביא פר בשמיעת קול ובצטו שפתיים אלא מדלא קתני הכי ש"מ דלטומאת מקדש וקדשיו קאי רבי אליעזר דנשיא מביא שעיר הואיל ונאמר זו כרת כבקבועה וסא דלא קתני ומשיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו משום דסבר לה כר"ש מקדש וקדשיו: **ופו לא מיד**. ותו ליכא למייקשי ולא מדי: **אי יוחנן**. אע"ג דקאלמר ר"א הואיל ונאמר זו כרת כבקבועה דנשיא מביא שעיר ככחטאת קבועה מביא ר"א לענין אשם תלוי דלאו דייניה ככחטאת קבועה דמי וכן דלמר לעיל [ז: ט] אין יחיד מביא אשם תלוי אלא על ספק קבועה ה"י אין מביא אשם תלוי ז' ספק טומאת מקדש וקדשיו כע"פ שא"ל ספק כבקבועה הואיל ואפי' ממש חטאת קבועה אין מביא אשם תלוי: **סני טנא קמיא דרב ששם אשם תלוי בלא על ספק טומאת מקדש וקדשיו**. הואיל ונאמר זו כרת כבקבועה: **א"ל דאמר לן מני ר"א טיא דאמר**. נשיא מביא שעיר הואיל ונאמר זו כרת כבקבועה וקאמ' דה"ס לענין אשם תלוי: **ומי מליא אמרת הכי וסא א"כ דנאן מודה ר"א שאין מביא אשם תלוי: דמאני' דידך לא מיומקמא דלא כחד:**

הדרן עלך הורה בהן משיח

בהן משיח שחטא ואח"כ עבר מומשיחותו

י וכן נשיא שחטא ואחר כך עבר מגדולתו כהן משיח מביא פר והנשיא מביא שעיר משיח שעבר ממושיחותו ואחר כך חטא וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואח"כ חטא יכהן משיח מביא פר יוהנשיא כהרדיומו: **גב' השתא יש לומר עבר ממושיחותו ואח"כ**

ואחר כך עבר ממשיחותו מביעניא נשיא אינטירכא ליה סלקא דעקב הואיל ועצר מנשיאותו ואחר כך חטא הוי כהדיטו חטא ואחר כך עבר מנשיאותו נמי ליהוי כהדיטו קמ"ז. לישנא אחרניא כ"ריכא למימר דחטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא כיון דתנא ליה עבר ממשיחותו דמביא פר כל שכן חטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פיר הא לא קשיא משום דקתני גבי נשיא כי עבר מגדולתו ואחר כך חטא כי הדיטו מיימי סלקא דעקב אמיינא כי חטא ואחר כך עבר ניימי נמי כי הדיטו הלכך מנא גבי נשיא שחטא ואחר כך עבר דמיימי כי נשיא ואיידי דתנא גבי נשיא חטא ואחר כך עבר מנא נמי גבי משיח

נשיא מכלל יחיד לגמרי במצה שזדונו כרת לידון בעצמו בשעיר: א"ל רב (כתנא) [חונאן] בריה דרב נתן לרב פפא מנא דלמא ר"א אכולהו קאי. רב חונא אותביא לרב פפא דקאמר ה"י מסתברא ובעי לאותוכי לקיים דברי ר"י ולא אמר ר"א אלא בטא דקדשיו ור"א סבר כר"ש דקאמר משיח פטור על טי"מ וקדשיו. וא"ל רב חונא דאין לו כח להוכיחו דזמצי למימר דר"א כר"ש ס"ל דאמר משיח פטור מכולן. (וקשי') [וגרשיין] א"ל ר"ע מי פטר ליה פסל דלמא. כי בפסול ליה ר"י מיעלה ויורד אבל פר מייתי הלכך אי כר"ע ס"ל ליתני משיח מביא פר. אלא ודאי לא אמר ר"א אלא בטומאת מקדש וקדשיו. ובשעית סבר לה כר"ש ולא נהירא גורא זו ולא נמצאת בספרי ספרי. ואין יתכן שיאמר רב פפא דלמא לא פטר ר"ע אלא מעלה ויורד אבל פר מייתי [ולכן אמרין] ה"י מסתברא. כי הבא להביא ראיא לקיים דברי תנא אז אמורא צריך להביא ראיא מפורשת שלא יוכל אדם לסותרה והבא לסותרה יכול לומר דלמא לא אמר פלוני כך אלא כך ואין לך ראיא ברורה מכאן. אבל אז יתכן כלל שאדם מביא ראיא מדרגא. ועוד דהאי דלמא לא מסתבר כלל. ומשיח בפר הושק לצבור בפר מלאשפת העם. וכי ויכר בצבור לא מיתור פר בהשקעת קול ובצטו שפתיים וטומאת מקדש וקדשיו. ה"י משיח לא מייתי עליה. ותו לא מדי: **א"י יתנו מודה ר"א שאינו מביא אשם תלוי ואפי' דאמר ר"א דנשיא מביא חטאת קבועה פר טומאת מקדש וקדשיו מודה הוא הנשיא מביא על ספק אשם תלוי כדתנן אין מביאין אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבמקדש. ואפי' דלא אימעיט טומאת מקדש וקדשיו מדין אשם תלוי אלא מדרא דחווין חטאת קבועה כדאמרין לעיל בפרקין. ונשיא מביא חטאת קבועה**. אפי' אין מביאין. דאשם תלוי בסתם לכל ישראל נאמרה. וכמו ששאר הצבור אינן מביאין אשם תלוי על טומאת מקדש וקדשיו. כך נשיא אינו מביא. ולא דמי לקרבן עולה ויורד שנשיא מביא חטאת קבועה. לפי שיצא [קבוע] על טומאת מכלל יחיד לכל חטא שזדונו כרת. ופירשת עולה ויורד ליחיד נאמרה ולא לנשיא: הדרן עלך הורה בהן משיח

פתני' כהן משיח שחטא מביא פר. דנשיא מביא שעיר. דלר"ש דרעיי איתא דלא כר"ש. דלר"ש רבני חטאת ורייעה ה"י לפלוגי בין גורע לו עד שלא עבר לגורע לו אחר שעבר: וכן נשיא שעבר. האי וכן לאו דקאך דאין דינן שזו אלא [שעברן] אחר חטאו. ואיידי דנאן ברישא וכן תנא נמי ביסאף וכן: **השתא י"ל (ניער) [נכרן] ממשיחותו לא**. לא שיקי הבא למימר לאו אז אף זו קשיא: **ואלא נתיי נשיא בהריג**

מסורת הש"ס

(א) (סוה"ל: וסס נסמן: 3, 3) י"ל אשם חלוי, (א) ויקהל (ח, ד) (בשפיס נסמן), (א) ויקהל (ד, א) (בשפיס נסמן), י"ל שפיר, (ח) כ"ש מ"ו,

תורה אור השלם

1. ואיש אשר טמא ולא יתחטא וגברתה הנפש הרוח ממוך הקהל כי את מקדש ה' טמא מי נדה לא זרק קליו טמא הוא: במדבר יט כ

מוסף רש"י

א אמר ר' אלעזר: קרבן קטוע לגשׁו טעויה דקרבן עולה ויורד, אלא בטומאת מקדש י' אצל כשמיעת קול ובצטו שפתיים לא נחמ' (שבחוטס ד:), ותו רמי ביד. מן ליכא לנאקוט על מילי (שדרינן ק:) מן ליכא לנאקוט על דבר ז' (שני כ: ד:), מן לינן אמר דבר ז' (מכות יז:) ליכא לנאקי דמילי (סנהדרין צב:) מן לנאקוט כדבר ז' (שם יח:)

הדרן עלך הורה בהן משיח

חוספות הרא"ש

(א) פי' שאין משיח חייב על טי"מ וקדשיו דברי רש"י י: פי' שקרבנו שזל לקהל. שמתכפר עס הקהל בטי"מ וקדשיו. כדאיתא בברכ"י דשבויות. והוא מתכפר בפר: נשיא נמי הא לא שזל לקהל. פירשי' דזל שהוא מביא שעיר והם מתכפרים בפר. ולא נהירא להרמ"ב ז"ל דהאי דאמר רחמנא לנשיא לידון בשעיר מכלל יחידים הוא דאפקי' דלא ליתוי כשבה או שעירה בשגגת מעשה גרידאה. אבל מכלל צבור שחטאו בהעלם דבר לא אפקי דמתכפר עס הצבור בפר. (ותשציא) [ופי' נשיא] נמי הא לא שזל לקהל (דאדורי מעשה) [דאדוריני מייזין] כשבה או שעירה בשגגת מעשה (ואי) [ואיהן] מייזתי שעיר בפר: מצות: בשעיר דיוה"כ שזל מזהו דמתכפר עס הקהל בטי"מ וקדשיו בשעיר: שאר כהנים נמי (הלא היא) [ואל לאן] שזל לקהל (ששורי מתכפרים עס כה"ג) ביוה"כ בשעיר (ששורי מתכפרים עס כה"ג) (כמו): בשאר מצות בשעיר ימות השנה שמתכפרים עס הצבור בפר. א"י שזל לקהל להתכפר מעשה אבלי או שעירה בשגגת מעשה אבלי משיח פטור כדאמרין לקמן: משיח נמי הוא שזל לקהל בשאר מצות כל ימות השנה זכר חטא עס הצבור מתכפר עס הצבור. ואית ספריים גורסין משיח נמי הוא שזל בשעיר: (בשעיריה) דכר חטא עבודת כוכבים בשגגת מעשה שזל לצבור להביא שעיר: אמר ר' יוחנן לא אמר ר"א דנשיא מביא שעיר במקום שחיד מביא קרבן עולה ויורד. אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ואמר בהן כרת נידון בקבועה. כלומר כשאר דברים שהחיד מביא עליהם חטאת קבועה דהיינו דבר שזדונו כרת ומביא עליהם יחיד חטאת קבועה כשהו או שעירה ונשיא מביא שעיר. הה"י טומאת מקדש וקדשיו שהחיד בעולה ויורד נשיא מביא שעיר הואיל וחייב על זדונו כרת כבקבועה. לפי חטאתו הוא עיקר חובו של השבתא קבועה כדלפי' מעליה עליה (אומר תורה) [אן מתוריה] א' יהיה לכם. ובשניא נשיא מכלל יחיד לזדונו בשעיר בכל דבר שזדונו כרת כיון שאר חייבי חטאות. ובשניא טומאת מקדש וקדשיו לידון בעולה ויורד ביחיד יצאת ולא בשניא. שהרי יצא משיח שחטא במוה' בריה דרב נתן לרב פפא מנא דלמא ר"א אכולהו קאי. רב חונא אותביא לרב פפא דקאמר ה"י מסתברא ובעי לאותוכי לקיים דברי ר"י ולא אמר ר"א אלא בטא דקדשיו ור"א סבר כר"ש דקאמר משיח פטור על טי"מ וקדשיו. וא"ל רב חונא דאין לו כח להוכיחו דזמצי למימר דר"א כר"ש ס"ל דאמר משיח פטור מכולן. (וקשי') [וגרשיין] א"ל ר"ע מי פטר ליה פסל דלמא. כי בפסול ליה ר"י מיעלה ויורד אבל פר מייתי הלכך אי כר"ע ס"ל ליתני משיח מביא פר. אלא ודאי לא אמר ר"א אלא בטומאת מקדש וקדשיו. ובשעית סבר לה כר"ש ולא נהירא גורא זו ולא נמצאת בספרי ספרי. ואין יתכן שיאמר רב פפא דלמא לא פטר ר"ע אלא מעלה ויורד אבל פר מייתי [ולכן אמרין] ה"י מסתברא. כי הבא להביא ראיא לקיים דברי תנא אז אמורא צריך להביא ראיא מפורשת שלא יוכל אדם לסותרה והבא לסותרה יכול לומר דלמא לא אמר פלוני כך אלא כך ואין לך ראיא ברורה מכאן. אבל אז יתכן כלל שאדם מביא ראיא מדרגא. ועוד דהאי דלמא לא מסתבר כלל. ומשיח בפר הושק לצבור בפר מלאשפת העם. וכי ויכר בצבור לא מיתור פר בהשקעת קול ובצטו שפתיים וטומאת מקדש וקדשיו. ה"י משיח לא מייתי עליה. ותו לא מדי: **א"י יתנו מודה ר"א שאינו מביא אשם תלוי ואפי' דאמר ר"א דנשיא מביא חטאת קבועה פר טומאת מקדש וקדשיו מודה הוא הנשיא מביא על ספק אשם תלוי כדתנן אין מביאין אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבמקדש. ואפי' דלא אימעיט טומאת מקדש וקדשיו מדין אשם תלוי אלא מדרא דחווין חטאת קבועה כדאמרין לעיל בפרקין. ונשיא מביא חטאת קבועה**. אפי' אין מביאין. דאשם תלוי בסתם לכל ישראל נאמרה. וכמו ששאר הצבור אינן מביאין אשם תלוי על טומאת מקדש וקדשיו. כך נשיא אינו מביא. ולא דמי לקרבן עולה ויורד שנשיא מביא חטאת קבועה. לפי שיצא [קבוע] על טומאת מכלל יחיד לכל חטא שזדונו כרת. ופירשת עולה ויורד ליחיד נאמרה ולא לנשיא: הדרן עלך הורה בהן משיח

פתני' כהן משיח שחטא מביא פר. דנשיא מביא שעיר. דלר"ש דרעיי איתא דלא כר"ש. דלר"ש רבני חטאת ורייעה ה"י לפלוגי בין גורע לו עד שלא עבר לגורע לו אחר שעבר: וכן נשיא שעבר. האי וכן לאו דקאך דאין דינן שזו אלא [שעברן] אחר חטאו. ואיידי דנאן ברישא וכן תנא נמי ביסאף וכן: **השתא י"ל (ניער) [נכרן] ממשיחותו לא**. לא שיקי הבא למימר לאו אז אף זו קשיא: **ואלא נתיי נשיא בהריג**

(א) חלי י"ל מ"ס דנ"ש.

עין משפט ונר מצוה

סה א ב ג מיי פקד ו מהל' תימ'הל' ו סמנ עשין יג טור שריע יו"ד סי' רמ"ד סעיף טו וזכר אלפס קידושין פרק א דף רכ"א ע"ס היטב שהשמיט הל' דרכה האידנא דחללא עגמא חסי' לגדולים נמו':סו ד מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף טז:סו ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף י"ז:

סה ו טור יו"ד סי' רמ"ד:סב ז מיי' פיי' מהל' וסויה וסמנה הלכה ו ונשי' מהל' מעשר שני הלכה ו סמנ עשין פכ טוש"ע ח"מ קר' מה סעיף ט':

יג:

שופטא.^[פ] ביתד של מרש דעץ הוא גייץ: **המניח** כליו. מלבושיו: **פס פחמין**. פת האפיו בגחלים: **של שוירי העיסה**. שנשתיירו מלישה: **משכה למוד של ע' שנה**. שקדור בפיו כל ע' שנה: **משיב מחזיר את הלמוד שנשתכח הימנו כבר ע' שנה**: ו**סימנך**. לגרסא שלא טטעה שאס לא מדע אס אחד אומר אחד ולא שמים ואחד אומר שמים ולא שלג או שמא אחד אומר שמים ולא שלג ואחד אומר שלג ולא ארבע יהא סימן קמינא כלומר כסוף הקמינא ונשתיירו מחלותן אכצעות של יד העומדין לצד שמי אכצעות וקופין כסדרן מכאן דהיינו אכצע ואמה מכאן וזרת מכאן דהיינו שמי אכצעות מכאן ואכצע אחד מכאן ובזכר תהא זכור שאחד אומר אחת ולא שמים ואחד אומר שמים ולא שלג. גודל לא קא חשיב הכא עס שאר אכצעות משום דלא קאי בסדר אכצעות: ^[פ] האוכל פת ופחמין עגמן כחזא חשיב להו: **קשים ללמוד**. שהעושה אותן יהא קשה לשמוע: **העובר תחס אפסר גמל ר"ש פסח גמל עצמו**. כחזא חשיב להו: **העובר תחס ריח של נצילה**. כלומר ההולך ומריח ריח נצילה דכל ההולך ומריח הוי עובר תחת אותו ריח שהריח הולך ועולה: ו**זוהמא ליסעונו**. אותו קך שנזחשין את הקדרה קרי להו הכי על שם שמעבירין זוהמהא ללדדין. **נעל שני נדיו**^[פ] תרגום על תרין סטרוהין: **כל העס עומדין**. כל השורות כולן אפילו הן מאלה: ועושין לו שמי שורות בלבל: **עושין אופן**. לצני חכמים שממונים איניהם פרים על הצור: **סניפין**. שמושיגין אותן צלד הוקנים מפני כבוד איניהם דהיינו סינפין לוקנים כסניף זה שמלצינים לקורה גדולה סניף"ף בלע"ז: **אלא לקטנים**. דלגוס הוא אלל יאל לגדולים אינו נכנס ויושב במקומו דפושע הוא משום דהוי ליה למיזדק נפשיה: **כדי שלא יסרחק**. דהינאל לפנות ציוס כריץ שימרחק מן הדרך כדי שלא יהו אחרים רואים אותו

כהן משיח פרק שלישי הוריות

כדלמרינן נמסקת ברכות [כג,]. **אמר רבא ונחיי אביסם**. הא דעושים סניפין מפני כבוד אביהם: **נשנים משנה**. הא דמניא לעיל כשהנשיא נכנס וכו': **נתקין מילפא פי לדידך**. כלומר נעבד ליה כי היכי דעבד הוא לדידך. ואית דגרסי נתקין מילתא כי ליתנן כלומר נתקין מילתא

לדחוי לזכרון לעולם לדורות אפילו כי אינן בעולם. ואית דלמרי נתקין מילתא כי ליתני לומר לו שילמדנו דבר שאינו יודע ללמוד ויתבייש: **גלי עוקאיס**. ידרוש לן מסכת עוקלין: **דליס לויס**. שאין סדור לו: **פשע**. פירש: **גרס וסנא**. גרס ושנה: **אמר**. רבן שמעון בן גמליאל מאי דקמא דלמא חס ושלום כו': **בסר דאוקיט**. בטר שסיים: **ושזו לוי**. לפיתקא די מדרשא: שאלות ^[פ] דהוי מיפריק מתוך ומה שלא היה מתוך כבוד איניהו הפיקוקין ושזו די מדרשא: **נאורה מבחזן כו'**. או הס ינסכו לזהמ"ד או אלו ללא אליהם ונשב עמהם: **נחי דאחינן לך קמרא דאנור**. כלומר דלחינן לך חשיבותא דלחינן דהוי אב צ"ד אלל נמהוי נשיא מי אהני לך דקא בעית למהוי נשיא: **קמרא**. אבנט מוחזב כדלמרי' במסכת שבת כפ' במה אשה (דף עז:): **מפני לוי רבי לרבי שמעון בריה אחרים אומרים אילו (לא) היה סמורה לא היה קרב**. דתנן במס' בבורות כפ' בתרא (דף כ). קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר והאחד עשר קרב שלמים ועושהו תמורה דצרי ר"מ אמר לו רבי יהודה וכו' יש תמורה עושה תמורה והא קיימא לן דלאן תמורה עושה תמורה דתנן נמסקת תמורה כפ' קמא (דף ה:)^[פ] אך צכור שזר קדש הן ^[פ] וכו' הן קריצין ואין תמורתן קריצין ומעשר יליף עבדה עבדה מצכור כתיב הכא ^[פ] כל אשר יעבור תחת השענב וכתיב תסם צככור ^[פ] והעבדת כל פטר רחם וגו': אמר

כתב שעל גבי הקבר ת"ר **א"כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואין יושבים עד שאומר להם שבו יכשאו ב"ד נכנס עושים לו שורה אחת מכאן ושורה אחת מכאן עד שישב במקומו יכשחכם נכנס אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו יבני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שרבים צריכים להם מפסיעין על ראשי העם יצא ^[פ] לצורך יכנס וישב במקומו יבני ת"ח שממונים אביהם פרנס על הצבור בזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ואחוריהם כלפי העם בזמן שאין להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ופניהם כלפי העם רבי אלעזר בר ר' [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפין [אמר מר] יצא לצורך נכנס ויושב במקומו אמר רב פפא לא אמר אלא לקטנים אבל לגדולים לא הוה ליה למבדק נפשיה מעיקרא **א"אמר רב יהודה אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב כדי שלא יתרחק ^[פ](אמר רבא) האידנא דחלשא עלמא יאפילו לגדולים נמי רבי אלעזר ב"ר [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפים אמר רבא בחיי אביהם בפני אביהם א"ר יוחנן ^[פ]בימי רשב"ג**. נישנית משנה זו רבן שמעון בן גמליאל נשיא רבי מאיר חכם רבי נתן אב"ד כי הוה רשב"ג התם הוו קיימי כולי עלמא מקמיה כי הוו עיילי רבי מאיר ורבי נתן הוו קיימי כולי עלמא מקמייהו אמר רשב"ג לא בעו למיהוי היכרא בין דילי לדידהו תקין הא מתניתא ההוא יומא לא הוו רבי מאיר ורבי נתן התם למחר כי אתו חזו דלא קמו מקמייהו כדרגילא מילתא אמרי מאי האי אמרו להו הכי תקין רשב"ג. אמר ליה ר"מ לרבי נתן אנא חכם ואת אב"ד נתקין מילתא כי לדין מאי נעביד ליה נימא ליה גלי עוקצים דלית ליה וכיון דלא גמר נימא ליה ימי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו ילמי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל סתלותיו נעבריה והוי אנא אב"ד ואת נשיא שמעיניהו רבי יעקב בן קרשי אמר דלמא חס ושלום אתיא מלתא לידי כיסופא אול יתיב אחורי עיליתיה דרשב"ג. פשט גרס ותנא גרס ותנא אמר מאי דקמא דלמא חס ושלום איכא בי מדרשא מידי יהב דעתיה וגרסה למחר אמרו ליה ניתי מר וניתני בעוקצין פתח ואמר בטר דאוקים אמר להו אי לא גמירנא כספיפתנן פקיד ואפקינהו מבי מדרשא הוו כתבי קושייתא [בפתקא] ושדו התם דהוה מיפריק מיפריק דלא הוו מיפריק כתבי פידוקי ושדו אמר להו רבי יוסי תורה מבחזין ואנו מבפנים אמר להן רבן [שמעון בן] גמליאל נייעיליניהו מיהו ניקנסינהו דלא נימרו שמעתא משמיהו אסיקו לרבי מאיר אחרים ולר' נתן יש אומרים אחוה להו בחלמייהו זילו פייסוהו [לרבי שמעון ב"ג] רבי נתן אול רבי מאיר לא אול אמר **סיידברי חלומות לא מעלין ולא מורידין כי אול רבי נתן אמר ליה רשב"ג נחי דאהני לך קמרא דאבוכר למהוי אב ב"ד שויינד נמי נשיא מתני ליה רבי לרבן שמעון בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה לא****

מסורת הש"ס

א) ככל הס"י הני' בנמ' וכס"י תלמוד ככל התמוד וכו"ל, ב) גיל יופים לתלמוד האוכל פת חטין ואציל חטין עצמן, ג) יומא ט': [נהדרין ע"ג, ד) [מוספ' מנהדרין פ"ו ה"ה], ע) [שין' מוס' ימות קז: ד"ה מי שנלך], ו) ס"א אחורי, ו) ברכות כב, ח) ס"א לא גמרי ועי' ג"ס, ט) [עי' מוס' ב"ק ד: ד"ה יומי], י) מנלה ית, יא) [ז"ל תהלתו], יב) [עי' מוס' מכות י, ד"ה אחרים], יג) מנהדרין ל, יד) [שין' נב, ג, ז"ל בית ד, ח], יז) ודנור זה שייך לעיל אמר דמיר פת פתמין, יח) [שמות ל, ח] כפ"א כולן הוא סו"ד" הקדמס, יט) [עי' כ"ט א], ק) [במדבר יח], ר) [ויקרא כ, ט] [שמות יג],

תורה אור השלם

- מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו:

מוסף רש"י

פקדון: פקטוני, עשאוני פקד ויוסא שו: סנהדרין ט, ילמר אורי עצמו, לפטת: אהשבים, קותס היסם, ולחקריב: משתשם (ברכות כב, י"ט), אילו היה תבורה, אותו אחד עשר, דא היה קרב דממות מעשר אינה קרנא, דממנתינן נמסכת תמורה (ד:), מעשר העברה העברה נכסנו, ובכסרי דרשין: הס קריצין ואין תמורתן קרינא, אלל תלי מדקרב שלמים סקדס ראשון שמינן לוי וכן עשה תמורה מן שלמים אחרים (בבבכות ט), רב יוסף סיני רבא עוקר תרי"ם, סיני וכו' קרי לרבי יוסף אשכנזי בקי' בנביטות שהיה עוקר הריס לכה כד ממנו שמינן תמורה יומר כסלול (ברכות טו, א) פ"רי תפא"י, למי שקבן שמינן למסר, כלומר למי שקבן שמינות (שם), איבטא לביתיה לא ח"יף, לא נהג כל אותו יומים שזס דז טרהה נכסיההו כ"ן לקחן דס הוי חילן לנח תרופא ולא היה שולל ללא אלו (שם), הדין ע"ך נספכת הוריות

חוספות הרא"ש

וסמנן קמיצה, וסימנך שלא תטעה לומר שמת חד אמר אחת ולא שתיים וחד אמר שתיים ולא שלש, או שמא אחד אמר שתיים ולא שלש ואחד אמר שלש ולא ארבע, יהיה סימנך קמיצה, כלומר כסף הקמיצה וישאר ב' אצבעות דקופין ואצבע מצד זה, וכוה תזכור שאי אומר אחת ולא שתיים, והא דלא קאמר וסימנך אמה שאם תכנסוף אצבע אח' הארוך ששמו אמה ישארו כמו כן אצבע מכאן וזרת מכאן וקמיצה מכאן משום דדרך לכנסוף הקמיצה כדי לקמן נקט קמיצה, אי נמי דלא הוי סימן מסוים כ"כ דאיכא למימר אגודל מן המנין והוי שתיים מכאן ושתיים מכאן אבל כשתכנסוף הקמיצה וישאר רק הורת מצד א' ממילא ידענא דאין הגדול בכלל דאי"א לומר אחד ולא שלש: ט"ס ונזא, במשנת עוקצין:

מסורת הש"ס

(א) נבחרות ב', (ב) צרכות סד', (ג) צרכ' (צרכ') ובגלן' מתפל' קמה', (ד) צרכ' רבא, (ה) נבכרנות פ' רש"י שהיה רב יוסף הלך לבית הויספל', (ו) כ"ש מ"ז:

תורה אור השלם

1. גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אברה וחלק אין להם עוד לעולם בכל אֶשֶׁר נַעֲשֶׂה תחת השָׁמַשׁ:

קהלת ט ו

2. האויב תמו וְרַבּוֹת לַנֶּחֶץ

וְעַיִרִם נִתְּשֶׁת אֲבִיר וְזָרִם הָקִיר:

תהלים ט ז

אמר ליה האויב תמו חרבוס לנצח דמשמע אע"פ שכבר ממו חרבות לנצח ואין יפה להזכירס: **אפי' רבי דעניו הוה**. הכא לא נהוג ענותותא יתירא דאמר משום רבי מאיר ולא רצה לומר בהדיא אמר ר"מ: **סיני עדיף**. מי ששנה משנה וברייתא סדורין לו כמניתן מהר סיני: **ומד**

אמר עוקר הרים. דחריף ומפולפל בתורה

אע"פ שאין משנה וברייתא סדורין לו כל כך: **רב יוסף**. קרו ליה סיני לפי שהיו משניות וברייתות סדורות לו כמניתן מהר סיני אבל לא היה מפולפל כרצה: **הכל לריבין למרי חטיא**. כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמשנה וברייתא סדורין לו מפי השמועה כמניתן מהר סיני דמשנה וברייתא אצוהין דהלכתא: **אומנא לניסיה לא קרא**. שלא רצה לנהוג שררה בעצמו כל אותן השנים שמלך רצה אפילו נצחיה שרירותא שלא רצה

כהן משיח פרק שלישי הוריות

יד. תוספות הרא"ש

אש"י אומנא לביתיה לא קרא. הרבה מהמון עם הולכין לבית האומן להקין דם. והנכבדים קוראים לאומן ובא לביתם וכ"כ השפיל עצמו שלא רצה לקרוא את האומן לביתו. ורב האי גאון פ"י כ"ד שלחו מותם סיני עדיף והשפיל רב יוסף עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה היה חולק לו רבה כבוד ואפי' מקין דם לא קרא אותו לביתו לפי שהיו עושין כל צרכו בביתו של רבה. והרמ"ה ז"ל פ"י כ"ך הואיל שהשפיל רב יוסף את עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה הניחה זכות ענותותו עליו ועל אנשי ביתו שלא חלה אחד מהם כל השנים שמלך רבה ואפי' אומן להקין דם לא קרא לביתו. והררן פירוש מסכתר לן: אבי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה הוו יתבו בהרדי והוו צריכי רישא. כלומר היו צריכין למנות ראש עליהם לאותה שעה כדי שישנה להם ויסדר להם משניות וברייתות והם יקשו לו והוא מתרץ ולפי שהיו כלם חכמים ונבונים ראויים להיות ראשים ולא אחד מהם כפוף לחבירו ולא היה אפשר לאחד מהם למנות את השני כדי שלא יתקנאו בו שלישי או רביעי. לפיכך אמרו כל מאן דאמר מלתא ולא מפרכי להי רישא. אמר כל חד

מניינו מלתא (דכל הזה) (דכולהו) אפריך ואילו דאביי לא אפריך חזייה רבא לאביי דגבה רישא. כלומר ראה לו הרמת ראש והצהלת פנים מחמת דלא אפריך ליה מלתא אמר ליה נחמני פתח ואימא דרור לסקנן דמן שמיא פסקי לך רבותא. ופי' רב האי גאון ז"ל (א) דאביי נחמני שמו ומפרשי' בכמה דוכתי בנמרא ונקטי' (בן ד') רבנן דבר אחוזיי דרבה בר נחמני הזה וחלמירו וכיון דהוה שמו נחמני כשם אבותי דרבה לא הוה קרא לו בכל שנותיו נחמני בשם אבותי אלא דהוה קרא ליה אביי בלשון אומי כאדם שקורא אבי וסליק ליה אביי. וכיון שהיה מן האבות והגדולה קרייה רבנן הכי עכ"ד ז"ל: איבעיא להו רבי זירא ורבה בר מתנה הי מניינו עדיף. נפיק מינה להיכי ומתורמי כוו ומצטרף עלמא לחד מניייהו ובעיא הי מניייהו עדיף. והשתא מפרש (מהו) [מהו] דלכל חד מניייהו. ר' זירא חריף ומקשה מתוך פילפולא היה יודע להקשות ולתרץ (מי לא) [מידן] הוה ידע לאסוקי שבעתותא אליבא דהלכתא רבה בר מתנה מתון ומסיק כלומר לא היה מפולפל וחרף כ"כ להקשות ולתרץ מיד אלא שוהה ומעיין יפה עד דמסלקא ליה שבעתי' אליבא דהלכתא מאי הי מניייהו עדיף וסלקא בתיוקין:

הדרן ע"ך בהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות

יד. תוספות הרא"ש

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

(*) הדרן ע"ך מסכת הוריות והדרך ע"ך. דעתן ע"ך מסכת הוריות ודעתה ע"ך. לא נתנשי מינך מסכת הוריות ולא תתנשי מינן לא בעלמא דדין ולא בעלמא דאתי:
יאמר בן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואֵלֹהֵי אֲבוֹתֵינו שְׁתֵּהא תוֹרָתךָ אֲמַנּוּתנו בְּעוֹלָם הַזֶּה ותהא עֲמָנו לְעוֹלָם הַבָּא. (* חֲנִינָא בר פפא בר רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רביש בר פפא סורקב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הַעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינו אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפּוּיֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה בְלָנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאִינוּ וְצִאֲצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלִמּוּדֵי תוֹרָתְךָ: מֵאִוִּרְבֵּי תַחֲכַמְנֵי מַצּוּתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הָיָא לִי: יְהִי לָבִי תַמִּים בַּחֲקֶיךָ לְמַעַן לֹא אֲבוּשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתִנִּי: בְּרוּךְ אַתָּה יי לְמַדְנִי חֲקֶיךָ: אֲמֵן אֲמֵן סֵלָה וְעַד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשִּׁמְתָּ חֻלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְבָּר וְלֹא שִׁמְתָּ חֻלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁכִּימִים וְהֵם מִשְׁכִּימִים. אֲנוּ מִשְׁכִּימִים לְדְבָרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדְבָרִים בְּטָלִים. אֲנוּ עֲמִלִּים וְהֵם עֲמִלִּים. אֲנוּ עֲמִלִּים וּמַקְבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמִלִּים וְאִינּוּ מַקְבְּלִים שָׂכָר. אֲנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים. אֲנוּ רְצִים לַחַי הָעוֹלָם וְהֵם רְצִים לְבָאֵר שַׁחַת. שְׂנֵאֲמֵר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֵם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשֵׁי דְמִים וּמִרְמָה לֹא יַחֲצוּ יְמֵיהֶם וְאִנִּי אֶבְטַח בָּךְ:

יהי רצון מלפניך יי אלהי בָּשֶׁם שֶׁעֲזַרְתָּנִי לְסִים מַסְכַּת הוֹרִיּוֹת בֵּן תַּעֲזוּרִנִּי לְהַתְחִיל מַסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרִים וּלְסִימָם לְלִמּוּד וּלְלִמּוּד לְשׁוּמֹר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקִים אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזָכוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּנָרָאִים וְתִלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוּד לִי וְלָזְרַעִי שְׁלֹא תִמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זָרַעִי וְזָרַע זָרַעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַים בִּי בְּהַתְּהַלֵּכְךָ תִּנְחָה אוֹתָךְ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וְהִקְיַצוֹת הִיא תִּשְׁחִיף. כִּי בִי יָרְבוּ מְקִיף וְיוֹסִיפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יָמִים בִּימִינָה בְּשִׁמְאֻלָּה עֶשֶׂר וְכְבוֹד: יי עוז לַעֲמוּ יִתֵּן יי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֻלְמָא דְּהוּא עֲתִיד לְאַתְחַדָּתָא, וּלְאַחֲזָא מַתְיָא, וּלְאַסְקָא לַחַי עֻלְמָא, וּלְמַבְנָא קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַם, וּלְשִׁכְלַל הִיכְלֵיהּ בְּגוּה, וּלְמַעַקֵּר פּוּלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאַתְבָּא פּוּלְחָנָא דְּשִׁמְיָא לְאַתְרֵיהּ, וְיִמְלִיךָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וּיְקַרְיָה, וְיַצְמַח פְּרָקְנָה וּיְקַרַּב מִשְׁיחֵהּ. בְּחִיבּוֹן וּבִיוִמִיכוֹן וּבְחַיִּי דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעֻגְלָא וּבְזָמֵן קָרִיב, וְאֲמַרוּ אֲמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלָּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֻלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תִּשְׁבַּחְתָּא וְנִחַמְתָּא דְּאֲמִירָן בְּעֻלְמָא, וְאֲמַרוּ אֲמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תִּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תִּלְמִידֵי תִלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מָאן דְּעָסְקִין בְּאוּרִיתָא, דִּי בְּאַתְרָא (קְדִישָׁא) הָדִין וְדִי בְּכָל אֶתֶר וְאַתֵּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוּן שְׁלָמָא רַבָּא חָנָא וְחֻסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַי אֲרִיכִי וּמוֹזוּי רִיחִי וּפְרָקְנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמִיָּא וְאַרְעָא וְאֲמַרוּ אֲמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאֲמַרוּ אֲמֵן: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוּמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֲמַרוּ אֲמֵן:

(*)(פי' הגון על זה תמצא בס' החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בס' זכיות ח"א פ"ג)

()**(נבסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יש"ש צ"כ כחונ רמזים על הכרת שמות הללון:

^[1] אש"י אומנא לביתיה לא קרא. הרבה מהמון עם הולכין לבית האומן להקין דם. והנכבדים קוראים לאומן ובא לביתם וכ"כ השפיל עצמו שלא רצה לקרוא את האומן לביתו. ורב האי גאון פ"י כ"ד שלחו מותם סיני עדיף והשפיל רב יוסף עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה היה חולק לו רבה כבוד ואפי' מקין דם לא קרא אותו לביתו לפי שהיו עושין כל צרכו בביתו של רבה. והרמ"ה ז"ל פ"י כ"ך הואיל שהשפיל רב יוסף את עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה הניחה זכות ענותותו עליו ועל אנשי ביתו שלא חלה אחד מהם כל השנים שמלך רבה ואפי' אומן להקין דם לא קרא לביתו. והררן פירוש מסכתר לן: אבי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה הוו יתבו בהרדי והוו צריכי רישא. כלומר היו צריכין למנות ראש עליהם לאותה שעה כדי שישנה להם ויסדר להם משניות וברייתות והם יקשו לו והוא מתרץ ולפי שהיו כלם חכמים ונבונים ראויים להיות ראשים ולא אחד מהם כפוף לחבירו ולא היה אפשר לאחד מהם למנות את השני כדי שלא יתקנאו בו שלישי או רביעי. לפיכך אמרו כל מאן דאמר מלתא ולא מפרכי להי רישא. אמר כל חד

^[2] פי' נחמן ע"ך אש"י